

Handläggare
Christina Jedestav
Telefon: 08-508 23 076Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd
2016-09-22

Tertialrapport Tertial 2 2016 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förslaget till tertialrapport 2 för 2016 med helårsprognos och överlämnar den till kommunstyrelsen och stadens revisorer.
2. Nämnden godkänner en ökad omslutning med 143,7 mnkr.
3. Nämnden begär budgetjustering med 8,3 mnkr för maskiner och inventarier.
4. Nämnden begär budgetjustering med 0,2 mnkr för Klimatinvesteringar (bilaga 4).
5. Nämnden begär budgetjustering med 0,2 mnkr för ersättning för arbete med fattiga EU-medborgare i samband med avhysningar.
6. Nämnden begär budgetjustering med 0,3 mnkr för stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården.
7. Beslutet förklaras omedelbart justerad.

Lars Wennberg
tf. stadsdelsdirektörTuula Kipinoinen Ericsson
ekonomichef

Sammanfattning

Nämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål samt mål för verksamhetsområdena. Nämnden prognostiserar ett nettounderskott med 0,5 mnkr före budgetjusteringar och före resultatdispositioner. Efter hänsyn tagits till nämndens begärda budgetjusteringar med 0,5 mnkr redovisas ingen avvikelse mot budget, vilket är oförändrat jämfört med juliprognosen. Efter resultatdispositioner visas ett nettounderskott med 1,3 mnkr.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och samordnats av ekonomienheten. Ärendet behandlas i förvaltningsgrupp den 13 september 2016.

Bakgrund

Nämnderna ska i uppföljningen redogöra för uppnådda resultat och analysera eventuella avvikelser för verksamhet och ekonomi jämfört med verksamhetsplanen. Vid befarade avvikelser ska nämnden besluta om åtgärder för att eliminera dessa. Uppföljningen ska fokusera på nämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål med tillhörande analys av utfallet.

Bilagor

1. SLK Blankett Sdn22 Tertial 2
2. Delårsbokslut
3. Lokalt utvecklingsprogram
4. Ansökan om investeringsmedel för klimatåtgärder
5. Samarbeten mellan staden och akademi
6. Redovisning av statsbidraget till sommarlovsaktiviteter 2016
7. Kompletterande uppföljning inom förskolan

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	5
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	6
1. Ett Stockholm som håller samman	6
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	6
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	12
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	15
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	18
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	20
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	21
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	22
2. Ett klimatsmart Stockholm	30
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	30
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	31
2.3 Stockholm har en hållbar mark och vattenanvändning	31
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	32
2.5 Stockholms miljö är giftfri	32
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	33
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	34
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	34
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva.....	35
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	37
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	38
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	38
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	39
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	44
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	47
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	48
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	49
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	54
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	57

Uppföljning av ekonomi och särskilda satsningar	58
Uppföljning av driftbudget.....	58
Särskilda satsningar.....	61
Resultatenheter	63
Investeringar.....	64
Försäljningar av anläggningstillgångar	64
Betydande projekt som inte är investeringar	64
Omslutningsförändringar.....	64
Budgetjusteringar	65
Medel för lokaländamål.....	65
Analys av balansräkning	66
Övrigt	66
Synpunkter och klagomål	67

Sammanfattande analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål och målen för verksamheterna kan uppfyllas.

Förvaltningen bedömer att tjugo av kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena kommer att uppnås helt under året och övriga två mål uppnås delvis. Merparten av indikatorerna kommer att uppnås liksom nämndens mål.

Ett Stockholm som håller samman

Förvaltningen bedömer att nämnden kommer att uppfylla inriktningsmålet om ett Stockholm som håller samman.

Förskolan är grunden för barnens goda uppväxtvillkor och jämlika livschanser. Alla barn inom stadsdelsområdet har erbjudits plats inom garantitiden under de första åtta månaderna och en hög andel av barnen går i förskola. Stockholms stads årliga kvalitetsmätning inom förskoleverksamheten visar att föräldrarna är allt mer nöjda inom alla områden.

Det råder konkurrens om förskollärare och det är en utmaning för förskolorna att nå målet för andel förskollärare av totalt antal anställda. Stadsdelsförvaltningen samarbetar med Stockholms universitet genom en så kallad övningsförskola. Syftet med övningsförskolan är att bidra till att utveckla arbetet på förskolan, öka möjligheten att rekrytera förskollärare och att också utveckla samarbetet med Stockholms universitet. En omfattande satsning genomförs på att utbilda handledare som kan ta emot studenter på praktik.

Socialtjänsten har som mål att skapa jämlika livsvillkor för alla stadsdelsområdets invånare. Arbetet är inriktat på att vara förebyggande och på att erbjuda sociala insatser i ett tidigt skede, i första hand erbjuds insatser som sker i hemmiljö och genom den egna öppenvården. Inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg pågår ett utvecklingsarbete av de egna öppenvårdsinsatserna genom systematiska uppföljningar på gruppnivå.

I samarbete med stadsdelsområdets skolor genomför fältverksamheten programmet YOLO, vars syfte är att förebygga missbruk. Programmet har nominerats till stadens trygghetspris. Även förvaltningens nu avslutade projekt Respekt och självrespekt har nominerats till priset.

Barn och unga erbjuds en varierad och stimulerande fritid som motsvarar de önskemål och behov som finns hos stadsdelsområdets unga. Som ett led i att utveckla fritidsverksamheten och säkerställa att utbudet motsvarar ungas behov och önskemål har en översyn av fritidsverksamheterna gjorts i dialog med unga.

Äldreomsorgens insatser och arbete bidrar till att skapa en trygg äldreomsorg med hög kvalitet. Äldres hälsa, välbefinnande, delaktighet, ett bra bemötande och kontinuitet står i fokus för alla verksamheters insatser och utvecklingsarbete. Verksamheterna arbetar för att öka brukarnas nöjdhet med maten, måltiden, aktiviteterna och utevistelsen, som följs upp i de årliga brukarundersökningarna.

Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningen bedömer att nämnden kommer att uppfylla inriktningsmålet om ett klimatsmart Stockholm.

Nämnden bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Arbetet med att öka sortering av avfall pågår. Förskolorna tar bort och fasar ut olämpligt material. Under året

kommer samtliga förskolor att genomföra nivå ett i handlingsplanen för kemikaliesmarta förskolor. Stadsdelsområdet är med i ett pilotprojekt för att utveckla stadens arbete med att bygga och renovera förskolor på ett kemikaliesmart sätt. Förvaltningen använder enbart miljöbilar.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen bedömer att nämnden kommer att uppfylla inriktningsmålet om ett ekonomiskt hållbart Stockholm.

Nämnden bidrar till målet genom ett aktivt deltagande i lokala företagargrupper, i en referensgrupp för ett levande lokalt centrum och möten med Stockholm Business Regions.

Nämnden prognostiserar en ekonomi i balans efter budgetjusteringar och arbetar kontinuerligt för att resurserna ska användas effektivt. För att bidra till att fler jobbar och försörjer sig själva arbetar förvaltningen med att personer som uppbär ekonomiskt bistånd ska ges ett individuellt anpassat stöd i syfte att komma vidare till självförsörjning.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen bedömer att nämnden kommer att uppfylla inriktningsmålet om ett demokratiskt hållbart Stockholm.

Nämndens verksamheter bidrar till målet genom insatser för att stärka den lokala demokratin, genom att arbeta med jämställdhetsintegrering och genom att arbeta med normer och värderingar bland unga i stadsdelsområdet.

I alla de ärenden som berör barn uppmärksammas barnperspektivet. Socialtjänsten har ett pågående arbete med att utveckla och förstärka barnperspektivet. I de vuxenärenden där den vuxne har minderåriga barn ska konsekvenser för barnets situation belysas i samband med utredning och beslut som rör den vuxne.

Förvaltningen ser en fortsatt utmaning i arbetet med att minska sjukfrånvaron. Cheferna arbetar aktivt med regelbunden uppföljning av sjukfrånvaron, samtal med medarbetare med upprepad korttidsfrånvaro och vid behov sker samarbete med företagshälsovården.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Förvaltningen bedömer att sex av målen för verksamhetsområdet uppfylls. Ett mål *Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor* uppfylls delvis. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Stadsdelsnämnden har formulerat elva nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett Stockholm som håller samman.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

◆ Uppfylls delvis

Analys

Alla barn i stadsdelsområdet har erbjudits förskoleplats inom garantitiden under de första åtta månaderna och en hög andel av barnen går i förskola.

Andel förskollärare och bemanning

Den genomsnittliga andelen förskollärare i stadsdelen är 38 procent men det varierar mellan olika förskolor. Vissa förskolor har en större andel förskollärare än andra. Ett par förskolor når inte upp till kommunfullmäktiges lägsta nivå om minst 25 procent förskollärare.

Att nå kommunfullmäktiges mål och öka andelen förskollärare är en stor utmaning. I förskolorna med låg andel förskollärare har det varit en stor variation av antalet inskrivna barn på förskolan under året. Dessa fungerar som garantiförskolor och kan erbjuda plats när det saknas på andra ställen. Barnen flyttar dock så snart de fått önskad plats, oftast nära hemmet.

Stadsdelsförvaltningen har ett samarbete med Stockholms universitet genom en så kallad övningsförskola. Syftet är att bidra till att utveckla arbetet på förskolan, öka möjligheten att rekrytera förskollärare och att också utveckla samarbetet med Stockholms universitet. En omfattande satsning genomförs på att utbilda handledare som kan ta emot studenter på praktik. Samarbetet ger förskoleverksamheten möjlighet att påverka utbildningens innehåll.

Det råder brist på utbildningsplatser för barnskötare. Förvaltningen planerar därför att söka medel för att anordna en egen utbildningsomgång för barnskötare samt fortbildning för de som redan är utbildade.

Ett 30-tal medarbetare har fortbildning en dag i veckan, från barnskötare till förskollärare. Några medarbetare går barnskötarutbildning. Önskemål och behov av barnskötarutbildning är större än utbudet. En handledarutbildning för de som tar emot studenter på verksamhetsförlagd utbildning (VFU) genomförs inom stadsdelsförvaltningen i höst igen.

Lärande och utveckling

Förskolorna arbetar utifrån skollagen, nämndens mål och förskolornas egna mål. Förskolornas mål beskriver huvudsakligen vad barnen ska få lära och vara med om under året.

Den pedagogiska dokumentationen samlar in information om barnens intressen och göranden.

Stockholms stads årliga kvalitetsmätning inom förskoleverksamheten visar att föräldrarna även i år är allt mer nöjda inom alla frågeområden. Index för området utveckling och lärande har utvecklats från 74 procent år 2014 till 79 procent år 2016.

Normer och Värden

Förskolorna arbetar med värderingar och att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen. Konflikthantering och att förebygga konflikter tillhör också förskolans grundläggande arbete. Centralt är förskolans arbete med barnens delaktighet i den dagliga verksamheten. Vad barnen är intresserade av påverkar verksamhetens innehåll och miljö.

Förskoleundersökningen visar att föräldrarna är mycket nöjda då index för normer, värden samt barns inflytanden ligger på 89 procent.

Samverkan

Olika mötesforum finns för samverkan med bland annat utbildningsförvaltningen, socialtjänsten och skolorna i stadsdelen för att utveckla och samverka kring förebyggande arbete vid övergång mellan förskolan och skolans verksamheter.

Lokala rutiner för arbetet och samverkan med skola och socialtjänst finns liksom gemensamma samverkansdokument och riktlinjer för stadsdelen. Uppföljning, utvärdering och dialog om det gemensamma arbetet mellan förskola-skola samt förskola-skola-socialtjänst. Förvaltningen samverkar med utbildningsförvaltningen om övergång mellan förskola och skola. Gemensamma riktlinjer har utarbetats för detta. Samverkan planeras, följs upp och utvärderas. Barn och föräldrars synpunkter tas tillvara. En liknande samverkan finns mellan förskola, skola och socialtjänst med ett gemensamt formulerat dokument kring hur man arbetar med förebyggande arbete, akuta insatser och övergångar mellan verksamheter där barnens perspektiv ska vara utgångspunkten. Uppföljning av nämndmålet sker i de olika forum som finns för samverkan och där görs en genomgång av gemensamma överenskommelser.

Barn i familjer som uppstår ekonomiskt bistånd

Andelen barn som lever i bidragstagande familjer är fortsatt lågt i stadsdelsområdet, andelen har legat på 1,0 procent de senaste två åren. Genomsnittet i staden som helhet är 2,8 procent. Under augusti 2015- juli 2016 fanns i genomsnitt 171 barn i bidragstagande familjer.

Enheten för ekonomiskt bistånd satsar på att förstärka barnperspektivet i sina utredningar bland annat genom att genomföra barnkonsekvensanalyser i beslut som direkt och indirekt rör barn. Förvaltningens arbete med att förebygga vräkningar har ett särskilt fokus på barnfamiljer.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	1 %			1 %	1 %	1,3 %	3,3 %	Tertial 2 2016
Analys Andelen barn som lever i bidragstagande familjer är fortsatt lågt, årsmålet bedöms uppfyllas helt.								
  Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %			100 %		100 %	tas fram av nämnden	2016
Analys Samtliga förskoleenheter har ett systematiskt barnsäkerhetsarbete. Hur och när de genomförs skyddsronder varierar men det sker enligt en plan. Man gör barnsäkerhetsronder, brandkontroller och utrymningsövningar. Det finns organisation för löpande felanmälan att för att upprätthålla säkerheten. Medarbetare utbildas kontinuerligt kring hur man kan förebygga och agera vid barnolycksfall.								
  Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	38,1 %	3 %	35 %		38 %	40 %	40 %	Tertial 2 2016
Analys Den genomsnittliga andelen förskollärare i stadsdelsområdet är 38 procent men det varierar mellan de olika förskoleområdena och förskolor. Lägst genomsnitt har Sydvästra området med 32,7 procent förskollärare. Högst är det i Norra förskoleområdet där snittet är 44,3 procent, i Östra är snittet 36,6 procent. Det råder brist på förskollärare inom Storstockholmsområdet och andelen förskollärare minskar. I förskolorna med låg andel förskollärare har vi även stor variation av antalet inskrivna barn på förskolan under året. De fungerar som garantiförskolor och kan erbjuda plats när det saknas på andra ställen. Barnen flyttar dock så snart de fått önskad plats, oftast nära hemmet. Det gör det problematiskt för verksamheten och ekonomin.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel förskollärare med kompetens inom genuspedagogik/normkritik						1 %	Öka	2016
Analys Kompetensen i genuspedagogik mäts genom andelen personal som har minst 7,5 högskolepoäng i genusvetenskap. Mätvärdet har nyligen fastställts och verksamheterna håller på att anpassa sig till de nya kraven. Inför hösten startar Södertörns Högskola en kurs för att möta behovet av fortbildning. Några av stadsdelens nyutbildade förskollärare har studerat ämnet under sin utbildning. Ett par medarbetare har angett att de har fil.kand inom genusvetenskap/genuspedagogik. En förskoleenhet uppger att den pedagogiska utvecklaren har utbildat alla pedagoger i normkritisk granskning samt bidragit till enhetens systematiska granskningsarbete inom normkritisk granskning. En del förskolepersonal har deltagit i seminarier i normkritik och genuspedagogik anordnade av Stockholms stad i samverkan med Stockholms universitet.								
  Andel förskolor med mindre än 25 procent förskollärare	2,99 %			6,15 %		0 %	0 %	2016
Analys På två enheter i Sydvästra området uppnår man inte 25 procent förskollärare. Snittet för stadsdelsområdet är 38 procent förskollärare men det varierar mellan olika förskoleområden.								
  Andel nöjda föräldrar	86 %			86 %		85 %	85 %	2016
Analys Brukarundersökning genomförs på förskolor under våren. Resultatet presenteras för förskolorna och används vid utvärderingar i slutet av terminen. Dialoger förs sedan med föräldrarna om förskolan resultat och förslag till utveckling. Årets undersökning visar att föräldrarna i stadsdelen blir allt nöjdare inom alla frågeområden. Andelen nöjda föräldrar har ökat år från år. Stadsdelen resultat ligger nära medeltalen för staden resultat som helhet.								
  Antal barn per grupp	15,9 barn/avd.			15,9 barn/avd.	15,9 st	16	16	Tertial 2 2016
Analys Stadsdelsförvaltningen har sökt och fått stadsbidrag för att inte öka barngruppens storlek. Bidraget har haft viss påverkan på gruppstorleken. En annan faktor som har betydelse på hösten mätning är att ett stort antal barn flyttar till skolan och det dröjer lite innan barngruppen har fyllts på.								
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,3 st			5,1 st	5,2 st	4,9	4,9	Tertial 2 2016
Analys Antalet barn varierar något över tid. Stadsdelens kommunala förskolor hade ett något högre genomsnitt än kommunfullmäktiges årsmål. Ett resultat som balanserats mot andra mål om förskoleplats inom garantitid och budget i balans.								
  Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,2			3,55		3,8	3,8	2016
Analys Förskolorna gör en självvärdering, gemensam för staden, där personalen bedömer hur väl de arbetar i enlighet med läroplanens mål för förskolan. Vanligen görs denna under våren och ligger sedan till grund för förskolans utvecklingsarbete. Årets självvärdering har utvecklats och integrerat nya krav, bland annat kring barnrättsperspektiv. Det gör att flera omdömen kring det egna arbetet har skattats lägre än tidigare. Ökad kunskap och medvetenhet bidrar också till insikt om utvecklingsmöjligheter och högre grad av självkritik. Förskolor och arbetslag utformar handlingsplaner på vilka åtgärder de								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
behöver vidta utifrån resultatet.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kulturnämnden ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra en lässatsning.	2016-01-01	2016-12-01	
Analys Alla förskolor har deltagit i fördjupande arbete kring läsning och böcker i samarbete med biblioteken. Arbetet fortsätter och fördjupas ytterligare.			
  Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och möjlighet till vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Ett 30-tal medarbetare har fortbildning en dag i veckan, från barnskötare till förskollärare. Några medarbetare går barnskötarutbildning. Önskemål och behov av barnskötarutbildning är större än utbudet. Förvaltningen ser därför över möjligheten att anordna en lokal utbildningsinsats för att utbilda barnskötare. En handledarutbildning för de som tar emot studenter på verksamhetsförlagd utbildning (VFU) genomförs inom stadsdelsförvaltningen i höst igen. Medarbetarna erbjuds seminarier och fortbildning via stadens gemensamma kurser i bland annat flerspråkighet, genearbete, normkritiskt arbete, HBTQ samt i genuspedagogik (7,5 p) i samverkan med SU. Digitala utbildningar och föreläsningar erbjuds i Kemikalissmart förskola, HBTQ, genus och normmedvetenhet i förskolan. Därutöver sker kompetensutveckling för medarbetarna på respektive förskola utifrån lokala och individuella behov kopplat till uppdraget. Seminarier kring handledning med mera erbjuds. Förskolechefer erbjuds kompetensutveckling. Under hösten blir det seminarier i förskolejuridik och barnkonventionen.			
  Stadsdelsnämnderna ska initiera ett arbete för att öka inskrivningsgraden i områden med i dag låg andel inskrivna barn.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Inskrivningsgraden i förskola bedöms som hög. Enligt statistik går 95 % av alla tvååringar i förskola och ca 98 % i åldrarna 3-5 år. Brev skickas ut en gång per år till föräldrar vars barn inte är inskrivna i förskola vid 3 års ålder eller äldre. De får information och erbjudande om allmän förskola. Alla barn har rätt till kostnadsfri allmän förskola tre timmar per dag (525 timmar per år) från och med höstterminen det år då barnet fyller tre år.			
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda behov av och förutsättningar för att på sikt kunna införa en rätt till en nära förskola som gör att förskolebarn och deras föräldrar inte behöver transportera sig orimligt långt.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Utbildningsförvaltningen utreder förslaget med stöd av referensgrupp med stadsdelsrepresentanter.			
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda en sänkning av åldern för allmän förskola till två års ålder.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förslaget har utretts och är nu på remiss bland stadsdelarna.			
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp andelen förskollärare och vid behov bistå stadsdelsnämnderna i arbetet att ta fram handlingsplaner för att öka andelen förskollärare.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Arbetet pågår			
  Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda och ta fram förslag till IT-kunskapscertifiering av verksamhetsansvariga på förskolor.	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Arbete pågår.			
  Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för modersmål, språkutveckling och flerspråkig verksamhet i förskolan.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Ett gemensamt stadsövergripande stödmaterial för språkutveckling har arbetats fram inom staden. I Hägersten-Liljeholmen har ett språkprogram för förskolorna tagits fram.			
  Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram kvalitetsmätt för förskolan i syfte att verka för små barngrupper, god personaltäthet, utbildningsnivå och ändamålsenliga miljöer.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsförvaltningen har en representant som medverkar i arbetsgruppen som analyserar kvalitetsmätt i förskolan.			

Nämndmål:

Förskolan främjar barnens förståelse för grundläggande demokratiska värden.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov. Förskolorna bidrar till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förskolorna kartlägger barngruppernas behov	2015-01-12	2016-09-15	

Nämndmål:

Förskolan ger barnen utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande. Förskolorna ger nya utmaningar utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och skapande.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Självvärdering av arbetet genom "Förskoleindikatorn" ska genomföras i arbetslagen under vårterminen. Resultat av självvärderingen skrivs in i ILS-webben vid T2 rapport.	2015-01-01	2016-06-30	
Analys Förskolorna genomför självvärderingen genom stadens förskoleindikator under våren. Resultaten ger underlag till förskolans fortsatta verksamhetsutveckling. Dialoger kring resultaten har förts inom förskolan och mellan de olika nivåerna inom			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
förskolans organisation. Årets snittvärde för stadsdelens förskolor är 3,2.			

Nämndmål:

Förskolan har ett gott samarbete med skolan, socialtjänsten, landsting och andra parter för att stödja barnets allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolan följer de samverkansmodeller som framtagits gemensamt i stadsdelen. Förskolan arbetar med övergången till skolan och extra uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förskolorna har avslutande samtal inför övergången till skola	2016-01-01	2016-09-30	
Analys Förskolorna följer stadens riktlinjer och erbjuder ett avslutande samtal.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att prioritera tidiga sociala insatser och förebyggande arbete. Stadsdelsförvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, underliggande nämndmål samt fem av indikatorerna kommer att uppnås. Två indikatorer bedöms inte uppfyllas helt.

Vid barn- och ungdomsenheten har utvecklingsarbetet med systematiska uppföljningar av de egna öppenvårdsinsatserna fördjupats, insatser som erbjuds utvärderas på gruppnivå i syfte att ge underlag för hur öppenvården kan utvecklas för att ge bästa möjliga resultat för målgruppen.

I samarbete med stadsdelsområdets skolor genomför fältverksamheten programmet YOLO, vars syfte är att förebygga missbruk. Programmet har nominerats till stadens trygghetspris. Även förvaltningens nu avslutade projekt Respekt och självrespekt har nominerats till priset.

Inflödet av ensamkommande flyktingbarn har fortsatt legat på en låg nivå. De barn/ungdomar som togs emot under 2015 har dock fortsatt stort behov av insatser från förvaltningen. Arbetet med ensamkommande flyktingbarn skiljer sig på många sätt från barn- och ungdomsenhetens sedvanliga utredningsarbete med barn och familjer. I syfte att bättre möta upp målgruppens särskilda behov har således en särskild utredargrupp med biträdande enhetschef, socialekreterare, barnsekreterare och familjehemssekreterare startats upp under perioden.

Många ensamkommande barn och ungdomar som bor på olika boenden önskar bli omplacerade till familjehem. För att öka antalet familjehem intensifierar barn- och ungdomsenheten arbetet med att utreda nya familjer till familjehem samt även befintliga jourhem som vill bli familjehem.

Vuxenenheten arbetar med att motverka missbruk i stadsdelsområdet. Personer som ansöker om stöd och hjälp för sitt missbruk beviljas utifrån individuellt behov i första hand insatser inom de egna utförarverksamheterna. Insatser som sker i den enskildes hemmiljö kan sättas in i ett tidigt skede vilket därmed minskar risken för att mer ingripande insatser behövs på längre sikt. Forskningsprojektet Ubåt, under ledning av Umeå universitet, som syftar till att utveckla uppföljning av de egna insatserna har under perioden fortgått. Ett arbete med att se över och utveckla enhetens strukturerade öppenvård har påbörjats.

En grundläggande förutsättning för att skapa jämlika livschanser för alla är att personer som bor i stadsdelsområdet har stadigvarande självständiga boenden. Förvaltningens myndighetsutövande enheter har byggt upp en samverkan kring det vräkningsförebyggande arbetet. Ett uppsökande vräkningsförebyggande-team som består av medarbetare från vuxenenheten samt beställarenheten funktionsnedsättning (socialpsykiatri) har startats upp. Det uppsökande arbetet syftar till att öka chanserna till att socialtjänsten kommer in tidigare i ärenden där den enskilde riskerar att förlora sitt boende av någon orsak. Förvaltningen erbjuder även boskola till personer som är hemlösa.

Ytterligare arbete kring hemlöshetsfrågan sker inom projektet med bolots som riktar sig till personer som bor i förvaltningens jour- och träningslägenheter. Projektet med boendelots har pågått sedan 2015 och går nu in i slutfasen. Individer som bor i jour- och träningslägenheter har genom projektet getts kvalificerat stöd till att hitta ett eget stadigvarande boende. Ett annat syfte med projektet har varit att öka omsättningen i tränings- och jourlägenheterna, vilket i sin tur förväntas minska tillfälliga boendelösningar såsom härbärgen och vandrarhem. Resultat och analys av projektet kommer bland annat att användas i samband med en översyn av hemlöshets- och boendefrågor som planeras under hösten.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom I o F, BoU och Vuxna, 0-19 år)	85,9 %	84,3 %	88,5 %	79,7 %	84 %	84 %	84 %	Tertial 2 2016
Analys Andelen barn och ungdomar som inte återaktualiserats 12 månader efter avslutad insats fortsätter att öka. Bedömningen är att årsmålet kommer att uppnås helt.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri				37,21 %		80 %	tas fram av nämnden	2016
Analys Indikatorn uppfylldes inte för 2015. Det låga resultatet baserades bland annat på en hög arbetsbelastningen vid beställarenheten funktionsnedsättning vilket lett till att biståndsbedömarna behövt prioritera bort registrering av uppföljningen i DUR. Förvaltningen bedömer att då det i perioder har varit fortsatt hög arbetsbelastning på beställarenheten bedöms målet för indikatorn inte komma att uppnås helt.								
  Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	37,8 %	35 %	45,5 %	28,7 %	35 %	35 %	35 %	Tertial 2 2016
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes				77 %		80 %	80 %	2016
Analys Utfallet redovisas i verksamhetsberättelsen. Förvaltningens bedömning är att målet kommer att uppnås.								
  Andel uppnådda delmål inom socialpsykiatri				28,33 %	40 %	50 %	tas fram av nämnden	2016
Analys Utfall redovisas i verksamhetsberättelsen. Förvaltningen bedömer att andelen uppnådda delmål inom socialpsykiatri kommer att öka för 2016 jämfört med 2015.								
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden				26 %	25 %	25 %	25 %	2016
Analys Hitintills under 2016 har vi i stadsdelsförvaltningens haft 27 försökslägenhet och 68 träningslägenheter. Där ingår nio nya försökslägenheter och tio nya träningslägenheter som har tilldelats stadsdelen från bostadsförmedlingen under året. Sex personer har övertagit sina kontrakt på försökslägenheter.								
  Antal hemlösa						150 st	tas fram av nämnden	2016
Analys Kartläggning av antal hemlösa sker under ett bestämt dygn. Socialnämnden ger leverantör uppdrag att skicka en enkätundersökning till berörda nämnder och enheter. Förvaltningens vuxenenhet för kontinuerlig statistik på antal hemlösa personer som har kontakt med dem. Under första tertialen har 134 personer fått boendeinsatser beviljade vid vuxenenheten.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna genomföra en översyn av arbetet med stadens budget- och skuldrådgivning	2016-01-01	2016-12-31	
  Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna se över rutiner och arbetssätt för alkohol- och tobakstillsyn. Socialnämnden ska återkomma med förslag på åtgärder för hur arbetet kan utvecklas för att nå upp till en effektiv, likställig och rättssäker myndighetsutövning i hela staden	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden kartlägga arbetet med ensamkommande barn som försvinner eller avviker samt stärka arbetet riktat mot ensamkommande barn som vistas i stadens riskmiljöer och utveckla insatser anpassade efter målgruppen	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Den enskilde ska utifrån sina behov få stöd och insatser i ett tidigt skede.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningens individ- och familjeomsorg ska fokusera på det förebyggande arbetet och sträva efter att i ett tidigt stadium erbjuda stödinsatser för personer med sociala problem. De som har kontakt med förvaltningens myndighetsutövande enheter ska få sina behov av stöd och insatser utredda på ett rättssäkert sätt. Förvaltningens egna öppenvårdsinsatser ska vara av god kvalitet och ska erbjuda den enskilde delaktighet och stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv. De myndighetsutövande enheterna ska ha ett normkritiskt perspektiv i bemötandet av de personer som kommer i kontakt med förvaltningen och enheterna ska sträva efter att synliggöra könsspecifika skillnader när statistik tas fram.

Förväntat resultat

Den enskilde ska uppleva att de egna resurserna beaktas i kontakten med förvaltningen samt i beslut om insatser. Den enskilde ska uppleva att insatserna leder till en förändring.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Anhörigstödet ska utvecklas.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Vid förvaltningens vuxenhet har arbete med att utveckla anhörigstödet påbörjats. En arbetsgrupp har bildats för att se över hur anhörigstödet fungerar på enheten och vilken omfattning det har. Antalet personer som söker stöd utifrån ett anhörigperspektiv har ökat påtagligt under året. Många som kontakter anhörigstödjare har fått information på vårdcentraler där informationsbroschyr om förvaltningens anhörigstöd finns.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla stadens mål genom det fortlöpande arbetet med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel.

Det sker genom entreprenadavtalet för parkskötsel, uppföljning av att avtalet följs har genomförts regelbundet under året. Förvaltningen har arbetat med att utveckla det trygghetsskapande arbete som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer. Ett pilotprojekt som syftar till att förebygga bedrägerier mot äldre har genomförts i pensionärsrådet med goda resultat, metoden heter Försök inte lura mig. Invånare i stadsdelsområdet har även haft möjlighet att delta i närmiljövandringar för att skapa trygghet.

Arbetet med tillgänglighetsinvesteringar samt reinvesteringar som nämnden har tilldelats medel för har påbörjats. Arbetet pågår under 2016 och avser tillgänglighetsförbättringar i stadsdelsområdets utemiljö samt renovering av parkvägar, trappor, murar och trädvård. Arbetet kring upprustningen av Svandammsparken påbörjades under hösten 2015 och fortsätter med detaljprojektering under hösten 2016. Etapp två av Aspudsparkens upprustning är färdigprojekterad, upprustningen påbörjas under hösten 2016.

Nämndens kris- och katastrofplan har uppdaterats, informationsinsatser kring förvaltningens handlingsplan mot hot och våld har genomförts och brandskyddsutbildningar är planerade i höst. Del ett och två av risk- och sårbarhetsanalysen är genomförd och del tre kommer att genomföras under hösten.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk och sårbarhetsanalys (RSA)				100 %		100 %	100 %	2016
Analys Del ett och två av risk- och sårbarhetsanalysen är genomförd. Utifrån detta har förvaltningens kris- och katastrofplan uppdaterats, informationsinsatser kring förvaltningens handlingsplan mot hot och våld har genomförts och brandskyddsutbildningar är planerade i höst. Del tre kommer att genomföras under hösten.								
  Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor				80 %		80 %	75 %	2016
Analys Stadsdelsnämnden har kontinuerligt arbetat med att utveckla det trygghetsskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer. Förvaltningen har arbetat med underhåll av stadsdelens parkvägar med fokus på skymmande buskage, skymd belysning samt renhållning för att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet. De trygghetsskapande aktiviteterna fortsätter även under hösten.								
  Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden				68 %		68 %	64 %	2016
Analys Stadsdelsnämnden arbetar fortlöpande med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret ser förvaltningen över den fysiska miljön och tillgängligheten i området i syfte att genomföra förbättringar vid behov.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en analys av gängkriminaliteten i Stockholm och utforma förslag på förebyggande och motverkande insatser som bidrar till en socialt hållbar utveckling	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna kan bidra i trafiknämndens arbete med konceptet Levande Stockholm	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska utveckla de sociala mötesplatserna för äldre	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreomsorgen erbjuder ett brett utbud av aktiviteter för äldre i stadsdelen. Seniorhälsans verksamheter på servicehusen och träfflokalerna är uppskattade och välbesökta. Aktiviteterna anpassas utifrån deltagarnas behov och önskemål.			

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att de boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Arbeta för att minska tobak-, alkohol- och narkotikaanvändningen bland ungdomar.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden har arbetat med tillsyn av att tobaks- och folkölshandlarna följer lagstiftningen. Insatser har även utförts inom stadsdelsområdets skolor för att förebygga droganvändning. Arbetet fortsätter även under hösten.			
 Arbeta med ökad trygghet för äldre.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden driver samverkansgruppen Tryggare äldre, där flera aktörer ingår. Ett pilotprojekt har genomförts i pensionsrådet som syftar till att förebygga bedrägerier mot äldre, projektmetoden visade sig ge goda resultat och kommer därför även att användas av andra organisationer. Metoden heter Försök inte lura mig.			
 Arbeta vidare med tryggare och trivsammare centrumgruppen	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Under våren bjöd arbetsgruppen in EU-teamet från socialförvaltningen till möte där temat var utsatta och fattiga EU-medborgare, i syfte att öka kunskap och förståelse. Arbetet med trivsel och trygghetsskapande åtgärder fortsätter under hösten.			
 Erbjuder trygghetsvandringar i stadsdelsområdet.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Via Facebook och annonser har invånare i stadsdelsområdet erbjudits möjligheten att initiera och delta i närmiljövandringar för att skapa trygghet. Möjligheten att initiera och delta i närmiljövandringar kommer även att annonseras under hösten.			
 Fortsatt arbete med samverkansgruppen för skola, förskola, polis, socialtjänst och fritid.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden har kontinuerligt haft samverkansmöten med de aktörer som riktar sig till barn och ungdomar. Två halvdagarsutbildningar kommer att genomföras under hösten som riktar sig till dem som möter barn och unga som går i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-6 samt gymnasiet.			
 Minst en krisledningsövning ska genomföras under året.	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Krisledningsövningen kommer att genomföras under hösten.			
 Ta fram stadsdelsområdesövergripande underavtal för samverkan med lokalpolisområde Skärholmen.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Arbetet med lokalsamverkansöverenskommelsen pågår och kommer att vara klart under hösten.			

Nämndmål:

Stadsdelens parker upplevs rena och trivsamma

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att stadsdelens parker upplevs som rena genom de insatser inom drift- och underhåll som förvaltningen genomför.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Att i och med det nya parkavtalet för parkskötsel förbättra uppföljningen av att avtalet följs.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Uppföljning av att avtalet följs har genomförts regelbundet under året.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

 Uppfylls helt

Analys

Inom stadsdelsområdet har sju bostäder med särskild service färdigställts. Ingen ny grupp- eller servicebostad kommer att påbörjas under året men två grupp- och servicebostäder finns i pågående detaljplaneprojekt. Stadsdelsförvaltningen har kontinuerlig dialog med stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och fastighetskontoret angående lägenheter för särskilt boende i nybyggnadsprojekt.

Stadsdelsnämnden bidrar till en snabbare planprocess genom att delta tidigt i processen för att hindra uppskov med remissyttranden. Förvaltningen bevakar samtliga förslag på nya detaljplaner ur ett hållbarhetsperspektiv och lämnar synpunkter där det är motiverat. Förvaltningen har hittills lämnat synpunkter på tre detaljplaner under 2016.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättn				7		0	tas fram av nämnden	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
ing)								
Analys								
Sju bostäder med särskild service är färdigställda.								
  Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				0		0	tas fram av nämnden	2016
Analys								
Ingen bostad med särskild service kommer påbörjas under året men två gruppboendestäder finns i pågående detaljplanprojekt.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med socialnämnen och stadsdelsnämnderna utreda hur tillgången till bostäder med särskild service LSS och S o L kan säkerställas.	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden göra en översyn av behovet och finansieringen samt placeringen av korttidsboende	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Behov av korttidsboende varierar över tid och risk finns för tomma korttidsplatser, vilket är kostsamt. En översyn av behovet av korttidsplatser är därför angeläget.			
  Stadsdelsnämnderna, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden samt fastighetsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att prövning sker om att bostadsexploateringsprojekt kan innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende med prioriterad inriktning på boenden för personer med psykisk och fysisk funktionsnedsättning	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Stadsdelsnämnden har kontinuerlig dialog med stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och fastighetskontoret angående lägenheter för särskilt boende i nybyggnadsprojekt. Frågan diskuteras i varje enskild detaljplan med målet att klara stadsdelsrådets totala behov av gruppboendestäder och servicebostäder. Det vanligaste är att särskilda boendena placeras i större projekt, men i vissa fall åläggs även byggherrar med ett mindre antal bostäder att bidra till att behovet fylls.			
  Äldrenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Micasa ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa behovet av äldreboendepplatser under perioden 2020-2040	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
När det gäller boendeplanering för äldre samarbetar förvaltningen med Skärholmens och Älvsjös stadsdelsförvaltningar i region Västra Söderort samt i dialog med äldreförvaltningen och Micasa AB. Förvaltningarna tar varje år fram en aktuell äldreboendeplan för regionen, som lämnas till äldreförvaltningen som underlag till stadens gemensamma planering. Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av vård- och omsorgsboende och servicehus tillgodoser behovet under de närmaste åren.			
  Äldrenämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna och Micasa göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende samt intressentboenden, med inriktning att öka antalet boenden i staden	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
I regionen Västra Söderort finns profilboenden inom demensvården samt vård- och omsorgsboende som har spanska som språkinriktning. En central arbetsgrupp har tillsatts för utredning av profilboende och intressentboende, där förvaltningen deltar.			

Nämndmål:

Nämnden ska verka för att nya bostäder med särskild service byggs i stadsdelsområdet

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att fler personer med funktionsnedsättning kan få en lämplig bostad i stadsdelsområdet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska öppna en ny grupp- eller servicebostad varje år.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Sju bostäder med särskild service är färdigställda. Ingen ny grupp- eller servicebostad kommer att påbörjas under året, men stadsdelsnämnden ser heller inget behov av detta. Två gruppbo- städer finns i pågående detaljplanprojekt.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet bland annat genom att de parklekar och fritidsgårdar som bedriver öppen verksamhet för barn och unga inom stadsdelsområdet har ett varierat utbud av aktiviteter. Förvaltningens bedömning är att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet, indikator samt underliggande nämndmål kommer att uppnås under året.

Den 1 juli övergick två av nämndens ungdomsgårdar i egen regi, Hägerstens ungdomsgård samt Radiusgården. Stadsdelsnämnden beslutade i samband med tertial 1 att även resterande två ungdomsgårdar ska återgå i egen regi under nästkommande år. Radiusgården har i en kartläggning visat sig ha en låg besöksfrekvens sedan en tid tillbaka. I samband med verksamhetsövergången valde all personal att fortsätta arbeta inom entreprenadens andra verksamheter, mot bakgrund av detta samt i avvaktan på förvaltningens pågående utvecklingsarbete vad gäller fritidsverksamheter bedrivs för tillfället ingen verksamhet vid Radiusgården.

Förvaltningen har under perioden bedrivit ett aktivt utvecklingsarbete vad gäller nämndens fritidsverksamheter. Under våren genomfördes en enkätstudie kring ungdomarnas nuvarande fritidsintressen och fritidsaktiviteter, önskade fritidsaktiviteter samt om användning av sociala medier. Parallellt med enkätundersökningen genomfördes även fokusgrupper på ett stort antal högstadieskolor i stadsdelsområdet. Fokusgrupperna syftade till att nyansera och komplettera de svar som framkommit i enkäten. Ur enkäter och fokusgrupper har det framkommit att majoriteten av ungdomarna i stadsdelsområdet inte besöker ungdomsgårdarna och att många inte vet var ungdomsgårdarna ligger eller vilken typ av verksamhet som bedrivs. Av tillfrågade ungdomarna har 65 procent svarat att de aldrig besöker ungdomsgårdar. Fördjupad

analys av undersökningens resultat pågår vid förvaltningen. I syfte att dra lärdomar och få inspiration av andra kommuners arbete med ungdomsverksamheter och ungt inflytande planeras en studieresa till Malmö och Århus i Danmark under oktober.

Under sommarmånaderna anordnade förvaltningen ett antal sommarlovsaktiviteter för barn och unga, såsom mobil fritidsgård, sommarfestival i Sannadalsparken, en Pump Truck i Gröndal, sommarcafé av ungdomar i parkleken Lugnet samt ett programmeringsdagkollo för tjejer. Aktiviteterna har varit uppskattade och lockat en bredare målgrupp än den som vanligtvis besöker ungdomsgårdarna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter				79,86 %		77 %	77 %	2016
Analys Resultatet redovisas i verksamhetsberättelse. Förvaltningens bedömning är att målet kommer att uppnås likt föregående år.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska inventera och följa upp verksamheter inom ramen för uppdraget "fritid för alla"	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Nämnden ska erbjuda fritids- och kulturaktiviteter som motsvarar ungdomars behov och önskemål.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningen erbjuder fritidsverksamheter för barn och unga i form av fritidsgårdar och parklekar. Verksamheterna är öppna och ska vara attraktiva för målgruppen. Fritidsgårdarna är en del av stadsdelens förebyggande arbete och stärker sådana faktorer som bidrar till minskad risk för problembeteenden. Parklekarna erbjuder varierad utomhusverksamhet som stimulerar till lek och utveckling hos barnen.

Förväntat resultat

Ungdomar ska uppleva att de fritidsaktiviteter som förvaltningen erbjuder motsvarar deras behov och önskemål.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

 Uppfylls helt

Analys

Förskoleenheterna har utformat en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande. Planen ger en färdriktning för förskolans arbete med att varje barn ska få möta och pröva olika former av kultur.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter				76,51 %		72 %	72 %	2016
Analys Resultatet redovisas i verksamhetsberättelse. Förvaltningens bedömning är att målet kommer att uppnås likt föregående år.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kulturrådet, Stockholms Stadsteater AB, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna har ett gemensamt ansvar för att alla barn i stadens förskolor och skolor ska komma i kontakt med minst en professionell kulturupplevelse per termin.	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Varje barn får under sin förskoleperiod möta och själv prova olika former av kultur

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att varje barn under sin förskoleperiod får möta och själv prova olika former av kultur och skapande i enlighet med den plan som förskolan tar fram.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förskolan utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande.	2015-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

 Uppfylls helt

Analys

Äldres hälsa och välbefinnande står i fokus för äldreomsorgens insatser och verksamheter. De äldre ska erbjudas en god och trygg service, vård och omsorg. Inriktningen är att ge en individuellt anpassad vård och omsorg där den äldre är delaktig i planeringen och utförandet.

Förvaltningens bedömning är att stadsdelsnämndens mål, indikatorer och aktiviteter samt det

kvalitets- och utvecklingsarbete som pågår bidrar till att uppfylla verksamhetsmålet för äldreomsorgen.

Hemtjänst i utveckling, kvalitet- och utvecklingsarbete i samverkan

Inom äldreomsorgen bedrivs utvecklingsprojekt, där samverkan med landstingets verksamheter är viktig för att öka den äldres trygghet i hemmet.

Tryggt mottagande i hemmet

Förvaltningen deltar som en av tre pilotförvaltningar i projektet Tryggt mottagande i hemmen som syftar till att göra hemgången från slutenvård och korttidsboende så trygg som möjligt. Fyra undersköterskor per förvaltning kommer att knytas till respektive beställarenhet. I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning kommer undersköterskorna att placeras vid Trekantens servicehus där de kommer att få sin arbetsledning. Undersköterskorna ska fungera som koordinators vid hemgång samt ge de hemtjänstinsatser som personen beviljas. Insatsen Trygg hemgång är tidsbegränsad på ett par veckor per person därefter övertar ordinarie hemtjänst insatserna. Äldre som har såväl kommunal hemtjänst som privat hemtjänstutförare omfattas av insatsen.

Demensvård - Personcentrerad omvårdnad

Hemtjänsten och beställarenheten äldre har även i år erhållit projektmedel, som använts till att öka kompetensen inom demensområdet. Den kommunala hemtjänsten erbjuder stöd till personer med demenssjukdom genom sin specialiserade hemtjänstgrupp Demensgruppen, vilket ger kontinuitet och skapar trygghet för den äldre.

Inom samverkansmodellen Bättre Samverkan och Bättre liv fortsätter arbetet med att utveckla en sammanhållen och personcentrerad omvårdnad för personer med demenssjukdom. Målet är att ge rätt stöd och insatser i ett så tidigt skede som möjligt.

Dagverksamheten

Dagverksamheten Eternellen vid Axelsbergs vård- och omsorgsboende flyttar under hösten till dagverksamheten Solkatten på Fruängsgårdens servicehus. Syftet är att samla de gemensamma resurserna och fortsätta att utveckla en dagverksamhet av hög kvalitet, där innehåll, aktiviteter och öppettider anpassas utifrån deltagarnas behov och önskemål. Bland annat blir det möjligt att kunna erbjuda fler eftermiddagsgrupper där dagen avslutas med gemensam middag. Fler olika aktiviteter i mindre grupper kan komma att erbjudas.

Stöd till anhöriga

Stödet till anhöriga fortsätter att utvecklas och anpassas utifrån anhörigas behov och önskemål. Anhöriga erbjuds bland annat att delta i anhörigrupper, hembesök och råd och stöd av anhörigkonsulent samt inbjuds till föreläsningar med olika teman. Former för att på ett tidigt stadium nå de anhöriga och fånga upp deras behov är fortsatt ett viktigt utvecklingsområde, såsom anhöriga som vårdar närstående med demenssjukdom.

Anhörigkonsulterna kommer att delta och informera om anhörigstöd under stadens anhörigvecka i oktober.

Förebyggande arbete

Äldreomsorgen erbjuder äldre ett brett utbud av olika aktiviteter, dagsutflykter och kultur, som kan bidra till en god hälsa och ökat välbefinnande.

En målsättning är att nå fler äldre som känner sig ensamma. Äldreomsorgen försöker sprida information om olika aktiviteter och insatser via hemtjänsten, biståndshandläggarna,

fixartjänsten, äldre- och anhörigstödet, vårdcentralerna, pensionärsorganisationerna samt genom information på stadens webb och i lokaltidningen i samband med stadsdelsnämndens månadsannons. Flera nya deltagare har kommit till de öppna mötesplatserna.

Under sommaren har dagsutflykter anordnas som varit uppskattade av deltagarna. Nya deltagare har också kommit med på dagsutflykterna. Dessa har främst fångats upp via hemtjänsten och genom fixartjänstens och äldre- och anhörigstöds hembesök.

Ett viktigt uppdrag är att förebygga fall- och halkolyckor. I äldreomsorgens verksamheter genomförs individuella riskbedömningar och miljöbedömningar för att förebygga fallolyckor. Fixartjänsten insatser bidrar också till att förebygga fallolyckor och skapa trygghet i hemmet.

I syfte att öka tryggheten vintertid och minska halkolyckor och fallskador inleds en försöksverksamhet med fria broddar. Under hösten kommer fria broddar att delas ut till alla äldre över 75 år som har hemtjänst och/eller trygghetslarm samt till boende på servicehus.

Ökad kvalitet och delaktighet

Utveckling av samordnad individuell plan (SIP) fortgår. Under hösten kommer förvaltningen i samarbete med Äldrecentrum inbjuda till SIP-seminarium med fokus på äldre med stöd både från äldreomsorgen och hälso- och sjukvården.

Vårdplanering genom skype är under utveckling. Syftet är att öka den äldres delaktighet och samtidigt ha en effektiv organisation för biståndshandläggningen.

Äldreomsorgens verksamheter har liksom förra året fått stimulansmedel för ökad bemanning. Medlen används särskilt för kvalitetshöjande insatser kring måltider, en meningsfull dag med aktiviteter, utevistelse och trivselstunder för social samvaro. Intern handledning ges av dietist för stöd och utveckling av måltidssituationen. Sjukgymnast utbildar och handleder hemtjänstens personal i ergonomi och förflyttningsteknik, som syftar till ökad trygghet både för medarbetarna och för brukarna.

Hemtjänsten arbetar med att öka kontinuiteten genom att bemanningen planeras så att den äldre får hjälp av samma personal så långt som möjligt.

Utveckling av teamarbetet, kontaktmannaskapet, genomförandeplanen och den löpande dokumentationen fortgår vid enheterna för att säkerställa en individuellt anpassad vård och omsorg, där den äldre är delaktig. Utgångspunkten är att genom ett rehabiliterande synsätt ta tillvara den äldres egna resurser så att den äldre kan ha kvar sina funktioner.

Hälso- och sjukvård av god kvalitet

Förvaltningen bedömer att hälso- och sjukvården håller en god kvalitet.

De boende på vård- och omsorgsboende och servicehus erbjuds individuella riskbedömningar. Arbetet med riskbedömningar för att förhindra fall, undernäring och trycksår m.m. samt registreringar i de nationella kvalitetsregistren Senior Alert, Palliativa registret och BPSD-registret fortsätter att utvecklas.

Ökad kompetens och utveckling av vård i livets slutskede är fortsatt prioriterat.

Inom äldreomsorgen pågår en utveckling av hälso- och sjukvårdsdokumentationen både gällande teknik och innehåll. Det är viktigt att det finns resurser på stadsdelsnämnds nivå för att samordna allt arbete inom e-hälsoområdet, som bl.a. omfattar dokumentation, kvalitetsregister, nationell patientöversikt (NPÖ) och digitala stödsystem.

Trygghetslarm och välfärdsteknologi

Äldreomsorgen följer utvecklingen när det gäller olika tekniska hjälpmedel och lösningar som kan användas i verksamheten. En översyn av trygghetslarmen på vård- och omsorgsboenden och servicehusen pågår. Syftet är att genom moderna larm kunna koppla och använda annan modern teknik för ökad trygghet och säkerhet i verksamheten.

Kvalitet- och verksamhetsuppföljning

Förvaltningen har genomfört verksamhetsuppföljning vid servicehusen, dagverksamheterna och vård- och omsorgsboendena. Avtalsuppföljning har också gjorts vid den entreprenaddrivna verksamheten Åsengårdens vård- och omsorgsboende. Även oanmälda nattbesök har genomförts vid vård- och omsorgsboendena. Uppföljningarna och besöken visar att verksamheterna håller en god kvalitet.

Under hösten genomförs verksamhetsuppföljning vid hemtjänsten.

Under våren genomfördes kvalitetsuppföljning vid Trekantens servicehus. Verksamheten har arbetat vidare med utvecklingsområdena måltidsserveringen och upprättande av levnadsberättelser.

Beställarenheten äldre fortsätter att utveckla individuppföljningen. Aktgranskning har genomförts, vilken visar på en väl fungerande handläggning.

Brukarundersökningar

Brukarnas nöjdhet med verksamheternas kvalitet följs upp genom årliga brukarundersökningar för dagverksamhet, hemtjänst, servicehus och vård- och omsorgsboenden. Flera av äldreomsorgens kvalitetsindikatorer baseras på resultaten från brukarundersökningarna.

Resultaten för dagverksamheten har kommit, som visar att nöjdheten minskat något. Kvinnorna är totalt sett mer nöjda med sin dagverksamhet än vad männen är. Bland annat är kvinnorna mer nöjda med aktiviteterna och maten än männen. Både kvinnor och män är nöjda med personalens bemötande, där 100 procent tycker att de får ett bra bemötande. Resultaten för övriga brukarundersökningar presenteras i oktober och kommer att redovisas i samband med verksamhetsberättelsen.

Boendeformer för äldre

Årlig revidering av den gemensamma äldreboendeplanen för regionen Västra Söderort har genomförts.

Servicehusen har under en längre tid haft många outhyrda lägenheter, främst på Fruängsgårdens servicehus, vilket innebär stora kostnader för stadsdelsnämnden. Antalet outhyrda lägenheter har dock minskat något på grund av avvecklingen av två andra servicehus i staden.

Ett problem är lokalerna på Axelsbergs vård- och omsorgsboende som inte är ändamålsenliga utifrån ett kostnadseffektivt perspektiv. En översyn har gjorts och förändringar har och kommer att genomföras, bland annat har platser vid korttidsboendet omvandlats till vård- och omsorgsboende med somatiskt inriktning.

Korttidsplatser har inrättats på Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende, vilket minskat antalet tomma platser som man haft vid boendet.

Entreprenadavtalet för Åsengårdens vård- och omsorgsboende med 29 lägenheter/platser för

demensvård löper ut hösten 2017. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd föreslår att rekommendera kommunstyrelsen att upphandla driften av Åsengårdens vård- och omsorgsboende.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som får en daglig utevistelse - vård och omsorgsboende				100 %		95 %	95 %	2016
Analys De boende på vård- och omsorgsboende erbjuds daglig utevistelse. Erbjudandet inkluderar all form av utevistelse, exempelvis promenader eller möjlighet att sitta på balkong. Bedömningen är målet uppfylls. De boendes nöjdhet med utevistelsen följs upp i brukarundersökningen.								
  Andelen nöjda omsorgstagare - biståndsbedömd dagverksamhet (äldreomsorg)	93 %	88 %	96 %	97 %	95 %	95 %	95 %	2016
Analys Resultaten från årets brukarundersökning visar att 93 procent av brukarna/gästerna är nöjda med sin dagverksamhet. Andel nöjda brukare har minskat från 97 procent nöjda till 93 procent nöjda. Kvinnorna är mer nöjda (96 procent) jämfört med männen (88 procent). Kvinnorna känner sig tryggare i verksamheten, är mer nöjda med aktiviteterna och att maten smakar bra. 100 procent är nöjda med personalens bemötande. Totalt har 48 brukare svaret, vilket ger en svarsfrekvens på 74 procent. I förhållande till resultatet för hela staden är brukarna i Hägersten-Liljeholmen mer nöjda med en majoritet av frågorna. Dagverksamheten fortsätter att utvecklas, utifrån deltagarnas behov och önskemål om aktiviteter och öppettider.								
  Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)				85 %		86 %	86 %	2016
Analys Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppfyllas totalt sett, liksom förra året. Samtidigt varierar brukarnas nöjdhet mellan de olika hemtjänstutförarna.								
  Andelen nöjda omsorgstagare - vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)				77 %		85 %	85 %	2016
Analys 2015 uppfylldes inte årsmålet totalt sett. Vård- och omsorgsboendena har tagit till sig de boendes synpunkter för fortsatt utveckling och förbättring av kvaliteten. Förvaltningens bedömning är att årsmålet kommer att uppfyllas totalt sett.								
  Kontinuitet i omsorgen - hemtjänst i ordinärt boende				10		10	Maximalt 10 personer	2016
Analys Hemtjänsten har i uppdrag att planera sin bemanning så att den enskilde får hjälp av samma personal så långt som möjligt. Bedömningen är att årsmålet liksom förra året uppfylls, totalt sett. Det finns dock variationer mellan olika hemtjänstutförare.								
  Måltiden är en trevlig stund på dagen - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)				64 %		70 %	70 %	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Inom äldreomsorgen pågår ett kvalitetsarbete kring maten och måltiden för ökad nöjdhet. Äldreomsorgen har en dietist som erbjuder utbildning, handledning och stöd kring detta. Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppfyllas								
  Omsorgstagarnas upplevelse av hur de kan påverka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)				85 %		85 %	85 %	2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppfyllas i år, liksom förra året.								
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)				81 %		84 %	84 %	2016
Analys								
För 2015 uppfylldes inte årsmålet, totalt sett. Brukarnas upplevelse av en trygg hemtjänst har dock fortsatt att öka. Kontinuitet skapar trygghet och hemtjänsten planerar därför för en så hög personalkontinuitet som möjligt. Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppfyllas.								
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)				83 %		90 %	90 %	2016
Analys								
För 2015 uppfylldes inte årsmålet, totalt sett. Tidigare år har dock årsmålet uppfyllts. De särskilda medlen för ökad bemanning som enheterna erhållit kan komma att ha en positiv effekt för den boendes upplevelser av trygghet. Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppfyllas.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska ta fram rutiner för att äldre som inte beviljas bistånd till boende får annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Förvaltningen arbetar med att ta fram en rutin.			
  Stadsdelsnämnderna ska utöka arbetet och registrerandet i Senior alert och svenska palliativregistret för att gynna verksamhetsutvecklingen inom äldreomsorgen	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Enheternas arbete med registreringar i registren fortgår och är prioriterat. Indikatorer och aktiviteter finns för arbetet.			
  Äldrenämnden får i uppdrag, att utreda och i samarbete med stadsdelsnämnderna, Micasa AB och servicenämnden fastlägga en strategi för trygghetslarm i särskilt boende, inklusive ansvar för upphandling av dessa larm	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Förvaltningen har tagit upp att det behövs nya larm på servicehus och vård- och omsorgsboende. Nya tekniska lösningar för ökad trygghet och säkerhet diskuteras också.			

Nämndmål:

I de verksamheter där stadsdelsnämnden har hälso- och sjukvårdsansvar ska den enskilde erbjudas en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att de äldre som bor på vård- och omsorgsboende och servicehus samt de som bor i socialpsykiatrisk gruppboende får en trygg och säker hälso- och sjukvård.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel boende som erbjuds munhälsobedömning.						90 %		2016
Analys Verksamheternas arbete med riskbedömningar och registreringar är prioriterat och har intensifierats. Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppfyllas.								
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för fall.						90 %		2016
Analys Verksamheterna registrerar i Senior Alert. Arbetet är prioriterat och bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för trycksår.						90 %		2016
Analys Verksamheterna registrerar i Senior Alert. Arbetet är prioriterat och bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för undernäring.						90 %		2016
Analys Verksamheterna registrerar i Senior Alert. Arbetet är prioriterat och bedömningen är att årsmålet kommer att uppfyllas.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Verksamheterna ska säkerställa att en vårdplan upprättas för vård livets slutskede vid väntat dödsfall.	2014-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreomsorgen har lokala regler för palliativ vård i livets slutskede. Dokumentationssamordnaren och MAS genomför journalgranskningar med fokus på nystartade journaler och vård i livets slutskede. Återkoppling görs till respektive verksamhetschef. Utvecklingsarbetet kring vård i livets slutskede och upprättande av vårdplan är fortsatt prioriterat, liksom kompetensutveckling.			
 Verksamheterna ska säkerställa att registrering genomförs i BPSD-registret.	2012-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Enheternas arbete med att registrera i BPSD-registret fortgår och är fortsatt prioriterat.			
 Äldreomsorgen ska samverka och bistå landstinget i genomförandet av läkemedelsgenomgångar på vård- och omsorgsboende och servicehus.	2011-01-01	2016-12-31	
Analys Den boende på vård- och omsorgsboende och servicehus erbjuds läkemedelsgenomgång minst en gång per år av patientansvarig läkare som genomförs tillsammans med omvårdnadsansvarig sjuksköterska vid boendet.			

Nämndmål:

Äldre ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva ett självständigt liv.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Äldre ska få en individuellt anpassad vård och omsorg.

Förväntat resultat

Äldre ska vara nöjda med äldreomsorgen och tycka att de är delaktiga och kan påverka planeringen och utformningen av sin äldreomsorg. Resultatet följs upp i brukarundersökningar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 ♀ Andel anhöriga som är nöjda med anhöriggruppen a.						90 %		2016
Analys Anhöriggrupperna är uppskattade. Resultaten för året enkätundersökning redovisas i verksamhetsberättelsen. Bedömningen är att årsmålet uppfylls även för 2016.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Anhöriga ska erbjudas stöd och hjälp utifrån sin aktuella situation.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Anhöriga erbjuds olika former av stöd och insatser, bland annat att delta i anhöriggrupp, samtal med anhörigkonsulent, information och föreläsningar som riktar sig till anhöriga och närstående.			
 Äldre ska erbjudas aktiviteter, dagsutflykter och social samvaro.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreomsorgen har ett brett och välorganiserat utbud av aktiviteter för äldre i stadsdelen genom Seniorhälsans verksamhet på servicehusen och träfflokalerna samt dagsutflykter. 45 dagsutflykter har genomförts med 213 deltagare, varav 15-20 nya deltagare. Både kortare och längre dagsutflykter, i större och mindre grupper, har genomförts. Två dagsutflykter kvarstår, en med "stor" buss och en med "liten" buss.			

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Förvaltningen bedömer att samtliga tillhörande nämndmål och mål för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas under året. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Stadsdelsnämnden har formulerat tre nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett klimatsmart Stockholm.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Arbetet med att öka sortering och hämtning av matavfall i berörda verksamheter pågår, nämnden har tilldelats 0,5 mnkr för ändamålet. Nämnden har även tilldelats 2,5 mnkr för att byta ut äldre vitvaror som till exempel kyl- och frysanläggningar och torkskåp i syfte att bidra till minskad energiförbrukning, arbetet påbörjas under hösten. Förvaltningen använder enbart miljöbilar i sina verksamheter och informationsinsatser har hittills genomförts vid två tillfällen för att uppmuntra enheter som berörs att tanka förnyelsebart drivmedel.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Köpt energi (GWh)						2,05 GWh	1 880 GWh	2016
Analys Bedömningen är att årsmålet kommer att uppnås.								

Nämndmål:

Verksamheterna bedrivs med lägsta möjliga miljöbelastning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att nämndens verksamheter bedrivs med lägsta möjliga miljöbelastning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ersätta befintliga bilar då avtalen löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2016-01-01	2016-12-31	
 Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns tillgängligt på tankstationerna.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Två informationsinsatser har hittills genomförts.			
 Skapa förutsättningar för de enheter som tillhandahåller mat att	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
genomföra utsortering av matavfall			
Analys Arbetet påbörjas under hösten 2016. Enhetschefer informeras under september och från november kommer 12 av förskolorna påbörja återvinning av matavfall.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att följa förvaltningens resepolicy vilket innebär att miljöanpassade transportmedel, såsom att resa kollektivt med tåg eller buss, ska användas i första hand. Det finns totalt 15 bilar inom förvaltningen, tre av dessa är elbilar och resterande är miljöbilar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elbilar	20 %			20 %		14 %	14 %	Halvår 1 2016
Analys Av förvaltningens 15 miljöbilar är 3 elbilar.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska medverka till att skapa fullvärdiga cykel- pendlingsstråk samt att med trafiknämnden utreda hur medel för investeringar och reinvesteringar av huvudstråken för cykel som ligger inom stadsdelarnas ansvar ska finansieras och byggas	2016-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet kommer att uppnås.

Stadsdelsförvaltningen arbetar tillsammans med stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och trafikkontoret för att uppnå en så effektiv och hållbar markanvändning som möjligt. Förvaltningen deltar i planeringsprocessen och bevakar hållbarhetsfrågorna ur ett lokalt perspektiv. När stadsdelsområdets befolkning ökar, så ökar också trycket på våra parker. Förvaltningen bedriver därför tillsammans med trafikkontoret och exploateringskontoret ett löpande arbete för att förbättra kvaliteten på stadsdelsområdets

parker och sammanhängande grönstråk. Under 2016 har Årstabergrsparken öppnat, som ett resultat av det arbetet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Stadsodlingarna har utökats inom stadsdelsområdet. Förvaltningen har arbetat med kommunikation bland annat i form av annonsering i lokaltidningen, samt tydliga rutiner och en snabb hantering i syfte att utöka stadsodlingen. Stadsdelsnämnden deltar i programmet för avfallshantering under året.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska arbeta med att skapa goda möjligheter till stadsodling i Stockholm	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Goda möjligheter för stadsodling har skapats genom tydlig kommunikation, ett gratis start-kit, rutiner och en snabb hantering. Detta har resulterat i att stadsodlingar har utökats på sju adresser. Ett krav har varit att odlarna ska vara fler än tre vilket ger förutsättning till ett utökat kontaktnät och engagemang för närmiljön. Ett fortsatt stort intresse väntas under nästa odlingsäsong.			
  Stadsdelsnämnderna ska involveras i programmet för avfallshantering i stadens offentliga rum	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden deltar i programmet för avfallshantering.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Förskolorna tar bort och fasar ut olämpligt material, arbetet pågår med att inom samtliga förskolor genomföra nivå 1 i handlingsplanen för kemikaliesmarta förskolor. För att byta ut inventarier och uppnå nivå 2 i handlingsplanen har nämnden ansökt och tilldelats medel för klimatinvesteringar med 3 mnkr samt giftfri förskola med 0,8 mnkr, arbetet påbörjas under hösten 2016. Förskolan Hamngården är med i pilotprojektet kemikaliesmarta åtgärder och blir den första kemikaliesmartbyggda förskolan i Stockholm.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt						100 %	50 %	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
kemikaliecentrum s vägledning för kemikaliesmart förskola								
Analys Alla förskolechefer har erbjudits utbildning av Kemikaliecentrum om kemikaliesmart förskola. Det finns bra vägledningsmaterial för förskolans kemikaliesmarta arbete. Förskolornas utbildar sina medarbetare under året och sorterar ut olämpligt material.								
 	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB)					100 %	40 %	2016
Analys Stadsdelsnämnden beställer i huvudsak större entreprenader av stadens egna bolag, vilket gör att kravet på byggvarubedömningen uppfylls.								
 	Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden av totalt inköpta måltider och livsmedel.					35 %	35 %	2016
Analys Bedömningen är att årsmålet kommer att uppnås.								

Nämndmål:

Andelen kemikaliesmarta förskolor ökar i stadsdelen

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen beaktar vid beställning, upphandling, byggande av förskolor samt vid verksamhet drift aktuell forskning och kunskap om vad som gäller för att utforma så kemikaliesmarta förskolor som möjligt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden uppfyller målet genom att säkerställa att förvaltningens förskolor har en god luftkvalitet inomhus. Aktuella ventilationskontroller (OVK) som utförs av fastighetsägaren har kontinuerligt följts upp under året.

Nämndmål:

Förskolorna har en god inomhusmiljö

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Säkerställa god luftkvalitet inom förskolorna

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Uppföljning av luftkvalitet	2016-04-28	2016-12-31	
Analys Stadsdelsnämnden följer kontinuerligt upp aktuella ventilationskontroller (OVK) som utförs av fastighetsägaren för att säkerställa att förskolorna har en god luftkvalité inomhus.			

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen bedömer att samtliga tillhörande nämndmål och mål för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas under året. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Stadsdelsnämnden har formulerat tre nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har bidragit till målet genom att medverka i Liljeholmens och Västbergas företagargrupper, styrgruppen för Telefonplan, möten med företagare, Stockholm Business Region och andra näringslivsorganisationer där utveckling av näringslivsfrågor har diskuterats och planerats.

I detta arbete har förvaltningen fångat upp och samordnat företagares aktuella frågor, vilket bland annat har resulterat i ökade trygghetsinsatser. Presentation av och diskussion om företagets medverkan i det lokala utvecklingsprogrammet, på temat ungdomar i Liljeholmen, har genomförts med företagsgruppen i Liljeholmen.

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till att Stockholm ska vara Europas ledande hållbara tillväxtregion 2020.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Stockholm ska vara hållbar avseende såväl ekonomisk, social, demokratisk som ekologisk

utveckling. För Söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. För att nå framgång krävs deltagande från alla stadens nämnder och bolag, näringsliv och fastighetsägare. I det arbetet ska utvecklingen av Telefonplan till ett kluster för kreativa näringar prioriteras.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden deltar i lokala företagargrupper i området.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Deltagande i lokala företagargrupper sker och dialog förs med SBRD, Lotsen bjuder in har arrangerats i Liljeholmen. Aktiviteten genomförs enligt plan.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att ge individuellt stöd och insatser till de personer som saknar egen försörjning och som ansöker om ekonomiskt bistånd. Stödet syftar till att den enskilde ska bli självförsörjande och är anpassat efter den enskildes försörjningshinder. Förvaltningens bedömning är att målet för verksamhetsområdet, samtliga indikatorerna samt underliggande nämndmål kommer att uppnås under året.

Andelen personer av stadsdelsområdets befolkning som uppstår ekonomiskt bistånd har sedan föregående tertial minskat från 0,84 procent till 0,82 procent. Även antalet vuxna personer som uppstår ekonomiskt bistånd har minskat sedan föregående tertial. Dock har andelen samt antalet vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd ökat något sedan senaste tertial. 47 procent av biståndstagarna har ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd (10-12 månader) jämfört med 44 procent föregående tertial. I syfte att kunna erbjuda adekvata insatser till långvariga bidragstagare erbjuds olika typer av arbetsmarknadsåtgärder såsom Stockholmsjobb (kommunal visstidsanställning) och offentligt skyddad anställning (OSA). Under perioden har 14 personer fått ett Stockholmsjobb, ytterligare fyra personer bedöms kunna erbjudas Stockholmsjobb under hösten, 18 personer har haft en OSA-anställning.

Förvaltningens samarbete med konsultläkare fortsätter, konsultläkaren har psykiatrisk kompetens och har i uppdrag att träffa socialsekreterare och vid behov även sökande inför en eventuell ansökan om sjukersättning.

Under perioden har en intern genomlysning genomförts vid enheten för ekonomiskt bistånd. Bakgrunden till genomlysningen var att enheten riskerade att inte uppnå sina ekonomiska mål. Syftet var att ge en nyanserad bild av enheten och skapa delaktighet för verksamhetens mål och uppdrag hos medarbetarna. Genomlysningen ledde fram till att en rad förändringsbehov synliggjordes, dessa kommer att genomföras under 2016 och 2017.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel personer som har	0,82 %	1,03 %	0,78 %	0,85 %	0,82 %	0,9 %	1,9 %	Tertial

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
♀ ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen								2 2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås. Andelen personer som uppbär ekonomiskt bistånd i relation till befolkningen har sedan föregående tertial minskat från 0,84 % till 0,82 %. Genomsnittet för andel personer som uppbär ekonomiskt bistånd i staden som helhet ligger på 1,6 %. Andelen män som uppbär ekonomiskt bistånd i stadsdelen är högre än andelen kvinnor. I staden som helhet är fördelningen mellan män och kvinnor som uppbär ekonomiskt bistånd mer jämn.								
● Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,57 %	0,66 %	0,48 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %	1,2 %	Tertial 2 2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås. Andel personer med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare är på en fortsatt låg nivå i stadsdelen. Definitionen av långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd är ett biståndstagande på tio till tolv månader under den senaste tolv månadersperioden. Under mätperioden augusti 2015- juli 2016 var andelen 0,57 % vilket är en fortsatt ökning jämfört med motsvarande mätperiod för ett år sedan, andelen låg då på 0,52 %. I staden som helhet uppgår andelen långvariga bidragstagare till 1,09 %.								
● Antal aspiranter som fått kommunala visstidsanställningar	16 st	12 st	4 st		22 st	22 st	750	Tertial 2 2016
● Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	14 st	3 st	11 st	21 st	20 st	20 st	500 st	Tertial 2 2016
● Antal tillhandahållna platser för feriejobb						280 st	10 000 st	2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer uppnås helt. Antalet tillhandahållna platser per sista augusti är 270 st. Förvaltningen kommer att undersöka möjligheterna att erbjuda ett tiotal ungdomar feriearbete under jullovet.								
● Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	42				42	11 st	800 st	Tertial 2 2016
● Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi				271 st		270 st	8000 st	2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås helt. Antal ungdomar som fått feriearbete per sista augusti är 267 st. Förvaltningen kommer att undersöka möjligheten att erbjuda ett tiotal ungdomar feriearbete under jullovet.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med Stockholm Business Region, inom ramen för samarbetet med Start-up Stockholm, samt stadsdelsnämnderna utveckla möjligheten för unga stockholmare att driva sommarlovsföretag inom ramen för feriejobb.	2016-01-01	2016-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadens nämnder och bolag utveckla ett utbud av platser för kommunala visstidsanställningar som motsvarar behoven hos aspiranterna. Stadens nämnder och bolag ska medverka i arbetet med att bereda platser för visstidsanställda.	2016-01-01	2016-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna utveckla metoder och insatser för att stödja Jobbtorgsaspiranter med psykosocial problematik. Under året skall ett centrum för särskilt stöd inrättas.	2016-01-01	2016-12-31	
  Arbetsmarknadsnämnden ska utöka den uppsökande verksamheten riktad till arbetslösa unga upp till 29 år i samråd med stadsdelsnämnderna samt övriga berörda nämnder, bolag och externa aktörer. En utredning och ett handlingsprogram för att bryta ungas utanförskap i Stockholm ska tas fram i samråd med socialnämnden, utbildningsnämnden och övriga berörda nämnder	2016-01-01	2016-12-31	
  Äldrenämnden ska i samråd med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra det möjligt för elever på omsorgsprogrammet och omsorgscollege att få feriejobb i stadens äldreomsorg.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreomsorgen brukar varje sommar ta emot mellan 90-100 ungdomar för feriejobb.			

Nämndmål:

Andelen av befolkningen som är i behov av ekonomiskt bistånd ska minska

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare i stadsdelsområdet som uppstår ekonomiskt bistånd ska minska.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att kommunfullmäktiges inriktningsmål uppnås. Nämnden prognostiserar en ekonomi i balans och arbetar kontinuerligt för att resurserna ska användas väl med fokus på resultat och effekter för våra invånare.

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att se till så att nämndens verksamheter ryms inom fastställd budget.

Prognosen bygger på ett periodiserat utfall till och med augusti 2016, prognos för kostnader och intäkter för resten av året samt prognos för årets budgetjusteringar och prestationsförändringar.

Prognosen visar ett nettounderskott med 0,5 mnkr före resultatöverföringar. Efter beräknade budgetjusteringar 0,5 mnkr redovisas ingen avvikelse mot budget. Efter resultatöverföringar redovisas ett underskott med 1,3 mnkr.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100,07 %			99,97 %		100 %	100 %	Tertial 2 2016
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %			100 %		100 %	100 %	Tertial 2 2016
  Nämndens prognossäkerhet T2				-1 %		+/-1 %	+/- 1 %	2016

Nämndmål:

Nämndens verksamheter ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen beräknar att verksamheterna kan bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Förvaltningen bedömer att sju av målen för verksamhetsområdet uppfylls. Målet *Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor* uppfylls delvis. Hur nämnden har bidragit till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet.

Stadsdelsnämnden har formulerat tolv nämndmål som alla bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om ett demokratiskt hållbart Stockholm.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

 Uppfylls helt

Analys

Utvecklingen sker stegvis och arbetet fortlöper enligt plan för att nå målet med en jämställd stad. Målet bedöms att uppnås utifrån att flera steg har tagits för att nå målet.

Kompetensutveckling inom jämställdhetsintegrering och jämställdhet sker, en lättversion av jämställdhets- och mångfaldsplan har tagits fram, stöd till verksamheternas jämställdhet,

genus, normkritik och bemötandearbete pågår.

Arbete sker i verksamheterna om att beakta ett jämställdhetsperspektiv. Myndighetsutövande enheter använder standardiserade utredningsinstrument för att säkerställa att utredningen sker på ett likartat sätt. För att förstärka en jämställd myndighetsutövning har flera enheter infört könsneutrala ärendedragningar vilket syftar till att säkerställa att de bedömningar och beslut som fattas inte påverkas av egna värderingar och förväntningar utifrån kön.

Vid förvaltningens gruppbestäder pågår ett arbete med att inventera beställningar av insatser samt utfört stöd till brukarna utifrån ett genusperspektiv. Gruppbestäderna har undersökt om brukarnas nivåbedömning kan vara påverkad av kön. Vid en översiktlig analys kan konstateras att det inte förekommer några större skillnader mellan nivåbedömning kopplat till kön, en djupare analys kommer att göras under hösten. Gruppbestäderna har tagit fram en analysmall för att enklare kunna analysera brukarnas genomförandeplaner och mäta vilka insatser brukarna har och hur många insatser de får.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska mäta och analysera den statistik som relaterar till individer uppdelad efter kön	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Tillgänglig statistik för nämndens verksamhetsområden används för analysarbetet som har påbörjats. Ett försök att samla in könsfördelad statistik på föreningsbidrag och stadsodling pågår.			
  Stadsdelsnämnderna verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Tillgänglig statistik för nämndens verksamhetsområden används för analysarbetet som har påbörjats. Ett försök att samla in könsfördelad statistik på föreningsbidrag och stadsodling pågår.			

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är jämställda. Resurser och makt fördelas lika mellan könen.

 Uppfylls helt

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

 Uppfylls delvis

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom ett aktivt arbete för att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Under året har sjukfrånvaro, samverkan och kompetensförsörjning varit i fokus, liksom arbetsmiljöfrågor i ett större perspektiv. Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och underliggande nämndmål delvis kommer att uppnås. Av de aktuella indikatorerna bedöms en uppfyllas helt och en delvis.

Personal- och kompetensförsörjning

Förvaltningen har ett stadigvarande behov av att rekrytera utbildad och kompetent personal.

Det gäller förskollärare, barnskötare, socialsekreterare, biståndsbedömare, sjuksköterskor samt vårdare. Gemensamma fortbildningsinsatser i staden behövs inom dessa yrken då rekrytering sker av personal med kortare erfarenhet.

Strategier för att säkerställa försörjningen av chefer och medarbetare inkluderar:

- verksamheter med hög kvalitet med starkt medarbetarskap och ledarskap
- fortsatt god arbetsmiljö med hälsofrämjande arbetsplatser
- introduktion och handledning av kollegor till nyanställda
- fortbildning och seminarier utifrån behov till samtliga medarbetare
- förstärkt rekryteringsprocess
- identifiering av möjliga framtida ledare
- praktikplatser under utbildning
- stärkt stöd till chefer genom att till exempel införa fler biträdande chefer
- intern rörlighet som ger möjlighet till utveckling
- medverkan i stadens pågående arbete att ta fram en kompetensförsörjningsprocess

Arbetsmiljö

Stadsdelsnämndens enheter har arbetat på många olika sätt för att erbjuda en god arbetsmiljö ur fysiskt och psykosocialt perspektiv. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete och delaktighet har varit viktiga faktorer för att i samverkan skapa bra arbetsförhållanden och trivsel.

Arbetsmiljöutbildning genomfördes under tidig vår med chefer och skyddsombud.

Föregående års medarbetarenkät och årets medarbetarsamtal och skyddsronder har bidragit till att identifiera brister och ge underlag för åtgärder. Ergonomiska åtgärder har gjorts både avseende hjälpmedel och kunskap. Personalförstärkning har gjorts och arbetsfördelning har setts över vid behov. Hälsokontroll för nattpersonal har gjorts. Kompetensutveckling och handledning bidrar till en bättre arbetsmiljö. Likaså likvärdig behandling av alla medarbetare, ökade kunskaper om bemötande, värdegrundsarbete och arbete med jämställdhet och mångfald.

Medarbetarna har uppmuntrats till fysisk aktivitet bland annat genom hälsocoacher, promenadgrupper, stegtävling, STAR-aktiviteter, friskvårdstimme och friskvårdssubvention.

Återhämtning underlättas på vissa arbetsplatser genom massagestol, stresshanteringskurs och mindfulnessaktiviteter. Frisknärvaro har uppmärksammats. Hälsoprofilbedömning har erbjudits.

Kompetensutveckling

Under våren har chefer och fackliga företrädare fått kompetensutveckling inom kompetensbaserad rekrytering och rehabilitering. Chefsforum som riktar sig till alla chefer har genomförts månatligen med olika teman.

Att alla medarbetare har rätt kompetens är en förutsättning för kvalitet i verksamheten och bidrar till en god arbetsmiljö för alla. Introduktionsprogram för nyanställda ger en gemensam bas att stå på. Handledning har också inneburit kompetensutveckling. Individuella kompetensutvecklingsplaner i linje med verksamhetens behov har utarbetats för alla medarbetare.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron för förvaltningens medarbetare har under tertialet minskat med 0,4

procentenheter. Den senaste tillgängliga mätningen visar att sjukfrånvaron är 8,5 procent av den totala arbetstiden. Den verksamhet som fått ned sjuktalen mest är äldreomsorgen, och minskningen ligger främst i äldreomsorgens långtidssjukskrivningar.

Uppdelat på kvinnor och män finns det stora skillnader i sjuktalen. Kvinnor har väsentligt högre sjukfrånvaro (9 procent jämfört med männens 5,5 procent), men kvinnors sjukfrånvaro har sjunkit under tertialet.

Arbetet med att minska sjukfrånvaron fortsätter. Enhetschefer beskriver att de arbetar aktivt med regelbunden uppföljning av enhetens sjukfrånvaro, samtal med medarbetare med upprepad korttidsfrånvaro och vid behov sker samarbete med företagshälsovården. Insatser görs i enlighet med stadens rehabiliteringsprocess vid långtidssjukfrånvaro. Chefer arbetar också förebyggande och hälsofrämjande, se text under stycket Arbetsmiljö ovan.

Faktorer som påverkar sjukfrånvaron är organisatoriska faktorer/arbetsmiljöfaktorer såsom tydligt ledarskap, förutsättningar för delaktighet och inflytande och ett förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete. Dessa faktorer följs upp i medarbetarsamtal, APT, medarbetarenkät, skydds rond, samt vid uppföljningen av enheternas interna kontroll. Även attityder om sjukfrånvaron kan påverka sjukfrånvaron.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Aktivt Medskapandeindex	78	79	78	78		82	83	2016
Analys Ingen medarbetarenkät genomförs 2016, detta är föregående års mätning.								
  Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats	81 %			81 %		100 %	100 %	2016
Analys Ingen medarbetarenkät genomförs 2016, detta är föregående års mätning.								
  Index Bra arbetsgivare							fastställt 2016	2016
Analys Indikatorn mäts inte 2016. Målvärden sätts i verksamhetsplan 2017 enligt stadens anvisningar.								
  Index Psykosocial arbetsmiljö							fastställt 2016	2016
Analys Indikatorn mäts inte 2016. Målvärden sätts i verksamhetsplan 2017 enligt stadens anvisningar.								
  Sjukfrånvaro	8,5 %	5,5 %	9 %	9,1 %	8 %	7 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2016
Analys Sjukfrånvaron har sjunkit med cirka en halv procentenhet sedan VB 2015. Under året har arbete med sjukfrånvaro varit ett prioriterat område. Det finns fortsatt stort behov av att arbeta med att minska sjukfrånvaron och att arbeta med friskfaktorer. Stadens rehabiliteringsprocess med tidiga åtgärder ska följas. Vid behov kan chefer få stöd från företagshälsovården och från HR-funktionen.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Sjukfrånvaro dag 1-14	2,6 %	2,4 %	2,7 %	2,8 %	2,5 %	2,5 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2016
Analys Korttidssjukfrånvaron har sjunkit något jämfört med VB 2015 och prognosen är att årsmålet nås. Korttidssjukfrånvaron uppmärksammas genom att förvaltningens chefer har samtal med medarbetare vid upprepad korttidssjukfrånvaro.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnderna ska erbjuda fler personer med funktionsnedsättning anställning i staden	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningen tillämpar kompetensbaserad rekrytering. Alla arbetsplatser ska vara tillgänglighetsanpassade och funktionsnedsättning ska inte utgöra hinder för anställning. Vid anställning av feriearbetare har sökande med funktionsnedsättning prioriterats.			
  Stadsdelsnämnderna ska sträva efter hög personalkontinuitet i beviljade hemtjänstinsatser	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Förvaltningen ska erbjuda en god arbetsmiljö där alla medarbetare behandlas likvärdigt. Medarbetares och chefers kompetens ska utvecklas genom riktade insatser

 Uppfylls helt

Beskrivning

Inom ramen för samverkansavtalet sker en fortlöpande dialog i arbetsmiljöfrågor mellan chefer, medarbetare och fackliga företrädare. I samverkan med företagshälsovården genomförs årligen arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud.

Förväntat resultat

Att individuella kompetensutvecklingsplaner utarbetas för samtliga månadsanställda medarbetare. En god arbetsmiljö och likvärdig behandling av alla medarbetare förväntas leda till större arbetstillfredsställelse, ökad motivation och effektivitet. Ett ökat antal medarbetare förväntas också uppleva att alla på arbetsplatsen behandlas med respekt samt att arbetssituationen är bra, vilket mäts i den årliga medarbetarenkäten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Chefer ska få utbildning i Kompetensbaserad rekrytering under 2016.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Utbildning i metoden Kompetensbaserad rekrytering genomfördes den 19 maj till 30 chefer, samt ett antal biträdande chefer och nyckelpersoner samt fackliga företrädare.			
 Enheterna och avdelningarna ska i tertialrapport 2 redovisa arbetet utifrån förvaltningens jämställdhets- och mångfaldsplan.	2016-01-01	2016-08-31	
Analys			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Cheferna har rapporterat om arbetet på enhetsnivå inför förvaltningens årliga uppföljning av jämställdhets- och mångfaldsplanen.			
✓ Förvaltningen prioriterar ungdomar med funktionsnedsättning för sommarjobb. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2016-12-31	
Analys Förvaltningen har särskilt prioriterat ungdomar med funktionsnedsättning bland de som ansökt om sommarjobb. Även ungdomar som av olika sociala skäl bedöms vara i särskilt behov av sommarjobb har prioriterats.			
▶ Förvaltningen ska erbjuda praktikplatser till personer med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2016-12-31	
▶ Förvaltningen ska se över hur förvaltningens arbetsplatser kan bli välfungerande för alla. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2016-12-31	
Analys Flera av verksamhetslokalerna är nya och uppfyller kraven på tillgänglighet. Förvaltningen ser över tillgängligheten i lokaler som inte redan är tillgänglighetsanpassade, med prioritering där det föreligger särskilda behov.			
▶ Förvaltningen ska utse en ansvarig för praktikanter med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2016-12-31	
▶ Inom äldreomsorgen ska personalen erbjudas kompetensutveckling. Prioriterade områden är fortsatt social dokumentation, demensvård, vård i livets slut och bemötande.	2013-01-01	2016-12-31	
Analys Äldreomsorgens personal erbjuds regelbunden kompetensutveckling. Grundutbildning och undersköterskeutbildningens påbyggnadsdelar är prioriterat. Olika webbaserade utbildning genomförs, som handlar om demensvård, basala hygienrutiner, mat och måltiden, värdegrund och stöd till anhöriga. Egna interna utbildnings- och handledningsinsatser genomförs av äldreomsorgens dietist kring kost, hälsa, nutrition och utveckling av måltidssituationen. Processledaren/dokumentationshandledaren ger stöd i arbetet kring dokumentationen. Sjukgymnast och arbetsterapeut erbjuder utbildning i ergonmi med förflyttningsteknik och hjälpmedelshandtering för personal inom all kommunalt driven äldreomsorg i stadsdelen.			
▶ Nyrekrytering av deltidsanställda ska endast ske efter noggrant övervägande.	2014-01-01	2016-12-31	
Analys En uppföljning av förvaltningens rekrytering under 2016 visar att 95 procent av annonserna har avsett heltidstjänster.			

Nämndmål:

Sjukfrånvaron ska minska jämfört med 2015

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Sjukfrånvaron ska minska genom att samtliga chefer använder de verktyg och stöd som förvaltningen, staden och företagshälsovården tillhandahåller.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Chefer ska arbeta aktivt för att främja hälsan hos medarbetarna.	2014-01-01	2016-12-31	
Analys Stadsdelsförvaltningens chefer är aktiva i det hälsofrämjande arbetet. Grundläggande är ett aktivt arbete för ett öppet arbetsklimat, att ha roligt på jobbet, uppmuntra varandra, ha jämn arbetsfördelning och god kommunikation mellan medarbetare. Många insatser görs utöver detta, till exempel friskvårdsbidrag, friskvårdstimme, friskvårdsaktiviteter, handledning och flexibel arbetstid.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Chefer ska löpande följa upp all sjukfrånvaro på enheten samt systematiskt arbeta enligt stadens rehabiliteringsprocess vid medarbetares sjukfrånvaro.	2014-01-01	2016-12-31	
Analys Sjukfrånvaron följs upp löpande genom Lisa självservice och Infoview. Vid behov kontaktas företagshälsovården. Senast efter tre dagars sjukdom tar enhetschef kontakt med medarbetaren. När personal varit sjuk fyra korttidstillfällen under en sexmånadersperiod genomförs ett rehabiliteringssamtal. Om rehabilitering behövs följer cheferna de regler och rutiner som staden kräver och använder stadens underlag. Till exempel upprättas en Plan för återgång i arbete.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden arbetar aktivt för att leva upp till mänskliga rättigheter och för att motverka diskriminering. Nämndens verksamheter följer upp och analyserar förekomsten av diskriminering genom brukar- och medarbetarenkät. I verksamheterna bedrivs ett aktivt bemötandearbete där värdegrund och allas likas värde diskuteras, bland annat på APT.

Stadsdelsnämndens förskolor arbetar kontinuerligt med likabehandlingsplaner med syfte att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar. Kartläggningar har även gjorts inom förskolan för att förebygga risk för kränkningar och diskriminering.

Stadsdelsförvaltningen arbetar aktivt för att stärka det normkritiska perspektivet i verksamheterna genom utbildningsinsatser, bland annat för fritidspersonal gällande kompetensutveckling i genus, antirasism och mänskliga rättigheter. Ett antal medarbetare inom förskolan har deltagit i seminarier i normkritik och genuspedagogik anordnade av Stockholms stad i samverkan med Stockholms universitet. Utöver det har även en teaterföreläsning gällande funktionsnedsättning hållits för medarbetare i stadsdelsförvaltningen.

Utifrån lagen om de nationella minoriteterna fortsätter arbetet med att informera den sverigefinska minoriteten om deras rättigheter. Speciella mötesplatser på finska anordnas för äldre och en finsk avdelning finns på en av nämndens förskolor.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	98				98	98	Öka	2016
Analys Stadens brukarundersökning för dagverksamhet finns fråga om diskriminering, som lyder "Upplever du att du under de senaste tolv månaderna har diskriminerats i kontakt med verksamheten". 0 procent har svarat ja, 98 procent har svarat nej, och 2 procent har svarat att de ej vill svara. Totalt för staden har 1 procent svarat ja, 95 procent har svarat nej och 4 procent att de ej vill svara.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering					98	98	Öka	2016
Analys Resultatet redovisas i verksamhetsberättelsen.								
  Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering					98	98	Öka	2016
Analys Resultatet redovisas i verksamhetsberättelsen.								
  Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	98				98		Öka	2016
Analys 2016 års förskoleundersökning är den första där vårdnadshavare fått besvara frågan om de upplever att de som vårdnadshavare diskriminerats, i förskolans verksamhet. Resultatet för stadsdelens förskolor är att 98 procent vårdnadshavare/brukare anser sig inte ha blivit diskriminerade i kontakt med förskolans verksamhet. 1 procent av vårdnadshavarna har svarat ja, respektive vill ej uppgå. Inga resultat redovisas där färre än 5 svarat. Därför finns inga resultat från kommunala familjedaghem.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Fritidsledare ska erbjudas kompetensutveckling i genus, antirasism och mänskliga rättigheter	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Personalen på fritidsgårdarna har erbjudits delta i stadens seminarier serie kring rörande sexuellt våld, ungas egenmakt och rasism.			
  Kommunstyrelsen ska skyndsamt genomföra en översyn i samråd med stadsdelsnämnderna, socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden samt Stockholms stadshus AB i syfte att säkerställa en ändamålsenlig organisation, process, resursfördelning samt uppföljning för flyktingmottagandet.	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska inventera och succesivt avlägsna exkluderande design inom nämndens ansvarsområde	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden och Micasa AB göra en översyn av behovet och finansieringen av profilboende och intressentboende med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning samt hbtq-inriktning	2016-01-01	2016-12-31	
Analys I regionen Västra Söderort finns profilboenden inom demensvården samt vård- och omsorgsboende som har spanska som språkinriktning. En central arbetsgrupp har tillsatts för utredning av profilboende och intressentboende, där förvaltningen deltar.			
  Utbildningsnämnden ska fortsätta arbetet med att utveckla hbtq-kompetensen inom skolan och förskolan i samråd med	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
kommunstyrelsens kansli för mänskliga rättigheter samt stadsdelsnämnderna.			

Nämndmål:

Alla som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter bemöts med respekt och lika värdighet.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens verksamheter ska bemötas med kunskap och respekt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Genomföra en normkritisk granskning av stadsdelsnämndens webbsidor	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Aktiviteten genomförs enligt plan.			
 Samtliga enheter väljer ut ett utvecklingsområde med fokus på normkritik.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Arbete fortsätter enligt plan i förvaltningens verksamheter.			
 Öka kunskaperna om normkritisk granskning.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Kompetensutveckling pågår i form av föreläsningar, teaterföreställning och spridning av informationsmaterial.			

Nämndmål:

Förvaltningens verksamheter är fria från diskriminering

 Uppfylls helt

Beskrivning

Inga klagomål eller synpunkter om diskriminering.

Förväntat resultat

Invånare och medarbetare upplever att nämndens verksamheter är fria från diskriminering.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Värdegrund samt jämställdhets- och mångfaldsplan görs kända, bland annat på APT, och efterlevs i verksamheterna.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Värdegrunden och plan diskuteras på APT för en god efterlevnad.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar med att uppfylla kommunfullmäktiges mål genom att barnperspektivet uppmärksammas i alla de ärenden där barn direkt eller indirekt berörs. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsmålet och underliggande nämndmål kommer att uppnås under året.

Alla förskolechefer och biträdande förskolechefer har deltagit i seminarier kring barnkonventionen med stadens barnombudsman. I förskolornas värdegrundsarbete beaktas barnkonventionen. Genom ökad kompetens kring barnkonventionen ökar insikten om hur arbetet på förskolan kan utvecklas.

Enheterna inom avdelningen för social omsorg har ett barnperspektiv i all myndighetsutövning som direkt eller indirekt berör barn. En medarbetare från enheten för ekonomiskt bistånd deltar i stadens arbetsgrupp för att utveckla metoder kring barnkonsekvensanalyser. Under perioden har enheten för ekonomiskt bistånd tagit fram en plan för implementering, som första steg ska socialsekreterarna i mottagningen och i utredningsgruppen informeras om arbetsgruppens arbete.

Vuxenenheten arbetar med att utveckla barnperspektivet och har infört nya rutiner som innebär att i alla nya utredningar ska barnen synliggöras. Socialsekreterarna har samtal med sina vuxna klienter om hur deras missbruk påverkar deras föräldraskap. Vidare arbete med att förstärka barnperspektivet kommer att ske på höstens metoddagar. Vuxenenheten och barn- och ungdomsenheten har under perioden blivit granskade av socialtjänstinspektörerna rörande temat barnperspektiv. Syftet med granskningen var att se på vilket sätt barn som har föräldrar som är aktuella på vuxenenheten fångas upp, samt hur samarbetet mellan barn- och ungdomsenheten och vuxenenheten ser ut kring dessa barn. Resultatet av granskningen har ännu inte redovisats.

Den inrättade bosamgruppen, bestående av representanter från samtliga myndighetsutövande enheter, arbetar med att förebygga vräkningar. Gruppen har ett särskilt fokus på att se till att ett intensivt uppsökande arbete sker när barnfamiljer som riskerar att bli vräkta inte hör av sig till förvaltningen.

Barn- och ungdomsenheten har fortsatt sitt arbete med att intervjua barn som varit aktuella på enheten i syfte att ta tillvara på barnets erfarenheter och syn på sin tidigare kontakt med enheten. Resultatet av intervjuerna ligger till grund för enhetens vidare utvecklingsarbete vad gäller att förstärka barnperspektivet.

Stadsdelsnämnden deltar i stadens arbete för att ta fram riktlinjer för barnkonsekvensanalyser i stadsdelsutvecklingsprojekt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska skapa fler träffpunkter för unga. Särskilt fokus ska riktas mot flickor och hbtq-personer	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Förvaltningen har ett pågående arbete med att skapa fler träffpunkter och mötesplatser för unga. Under sommarlovet anordnades Code Camp, ett dagkollo för tjejer inriktat mot programmering och digital design.			
  Utbildningsnämnden, kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna ska i samarbete ta fram riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola och skola	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Barnets bästa ska beaktas i planering, beslut och utförande av insatser.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Alla nämndens verksamhetsområden ska beakta barnets bästa i beredning av ärenden. Förvaltningens myndighetsutövande enheter ska beakta barnets bästa i alla vuxenärenden där barn berörs indirekt samt i alla ärenden som direkt berör barn.

Förväntat resultat

Barnperspektivet ska beaktas i all planering, beslut och utförande av insatser som berör barn.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar med att uppfylla stadens mål genom att samtliga verksamheter arbetar för att uppmärksamma våld i nära relation. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet samt underliggande nämndmål kommer att uppfyllas under året.

Samtliga enheter inom socialtjänst och äldreomsorg har utformat enhetsmål kring att upptäcka och motverka våld i nära relation, vilket medför en ökad medvetenhet och kunskap om relationsvåld och om hur den enskilde kan få stöd i sin situation. Framtagande av nya förvaltningsövergripande rutiner pågår och förväntas ytterligare öka chanserna till att upptäcka våld och erbjuda den utsatte ett professionellt stöd.

Samtliga som har vänt sig till förvaltningen med anledning av våld i nära relation har erbjudits att få träffa socialsekreterare i teamet mot våld i nära relation för utredning av våldet och bedömning av insats utifrån våldet. Vid behov har insats beviljats i form av skyddat boende och/eller insats i form av kontakt med stödperson i teamet. För våldsutövande har möjlighet till förändringsarbete erbjudits i form av samtal om våld där ansvar för våld samt alternativ till våld tas upp. Barnperspektivet har beaktats genom ett nära samarbete med barn- och ungdomsenheten.

Under perioden har teamet mot våld i nära relation tagit emot 59 anmälningar om våld i nära relation.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten				129 st		100 st	tas fram av nämnden	2016
Analys Hittills i år har 59 anmälningar inkommit till förvaltningen rörande våld i nära relation.								

Nämndmål:

Den som utsatts för våld i nära relation ska få ett samordnat och professionellt stöd

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den som utsatts för våld i nära relation ska få stöd och sina rättigheter tillgodosedda så att personen kan leva ett fortsatt liv utan våld.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

 Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att erbjuda individuellt anpassade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning. Genom att bedriva ett aktivt utvecklingsarbete kring att öka brukarnas delaktighet och självständighet skapas förutsättningar för en tillgänglig stad för alla. Förvaltningen bedömer att målet för verksamhetsområdet samt underliggande nämndmål kommer att uppfyllas under året.

Beställarenheten funktionsnedsättning arbetar på olika sätt med att säkerställa att handläggningen av biståndsärenden sker på ett rättssäkert sätt för den enskilde klienten. Kollegiegranskningen som genomfördes under våren har haft fokus på att ansökan, utredning, kontakter under utredningens gång och att beslut dokumenterats på ett tillfredsställande sätt. Granskningen visade ett tillfredsställande resultat.

Utförarenheterna inom funktionshinderområdet vid förvaltningen har ett pågående utvecklingsarbete kring att öka brukarnas delaktighet. Inom ramen för EU-projektet DigIT vid gruppbostäderna samt dagliga verksamheter har medarbetarnas digitala kunskaper kartlagts. Analys av kartläggning kommer att ligga till grund för kommande kompetenssatsning inom digital teknik. Projektet syftar till att skapa bättre förutsättningar för delaktighet och medbestämmande med hjälp av digital teknik.

Gruppbostäderna har fortsatt sitt arbete med studiecirklar kring boken "Mellan makt och hjälp" för att ytterligare öka brukarnas delaktighet, makt och självständighet. För att

lärdomarna från studiecirkelarna ska komma brukarna till gagn pågår en genomgång av brukarnas stöd och service, och gruppbostäderna ställer sig frågan om personalen gör det som brukaren själv önskar. Utifrån kartläggningen ska ett stödmaterial utformas i syfte att säkerställa att stödet som ges i gruppbostadens motsvarar brukarens egna önskemål.

Projektet Delaktighet, Inflytande och Hälsa som de socialpsykiatriska sysselsättningsverksamheterna och träfflokaler har tillsammans, har under perioden slutfört de planerade studiecirkelarna. Den brukarrevision som genomfördes inom ramen för projektet på Droppen/Bruket visade i stort en positiv upplevelse av verksamheten, dock framkom några synpunkter på förbättringsområden som blir underlag för höstens vidare utvecklingsarbete.

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att information på stockholm.se och jämför service är aktuell, tydlig och tillgänglig. Stadsdelsförvaltningen har under året genomfört en granskning av förvaltningens sidor på jämför service för att se till att de är aktuella, tydliga och tillgängliga.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel genomförda utredningar enligt DUR inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				90 %		80 %	tas fram av nämnden	2016
Analys								
Beställarenheten funktionsnedsättning har som rutin att samtliga nya ärenden utreds i enlighet med DUR. Bedömningen är att målet kommer att uppnås likt föregående år.								
  Andel personal med grundutbildning inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning							Fastställt 2016	2016
Analys								
I dagsläget saknas mätmetod samt årsmål för indikatorn. Förvaltningen inväntar direktiv från stadsledningskontoret. En stor del av personal inom funktionsnedsättningsområdet har grundutbildning enligt enheternas egna inventeringar.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				100 %		88 %	88%	2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås likt föregående år. Förvaltningens utförarenheter arbetar löpande								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
med bemötandefrågor. Utfall redovisas i verksamhetsberättelse utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				93 %		76 %	76 %	2016
Analys Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås. Förvaltningens utförarenheter har ett medvetet och framgångsrikt utvecklingsarbete som syftar till att öka brukarnas delaktighet. Utfall redovisas i verksamhetsberättelse utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen.								
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				64 %		60 %	tas fram av nämnden	2016
Analys Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås. Utfall redovisas i verksamhetsberättelse utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen.								
  Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner							Fastställt 2016	2016
Analys Mätmetod samt årsmål saknas. Förvaltningen inväntar direktiv från stadsledningskontoret.								
  Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				82 %		83 %	tas fram av nämnden	2016
Analys Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås. Utfall redovisas i verksamhetsberättelse utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen								
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna				93 %	90 %	90 %	90 %	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)								
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås likt tidigare år. Utfall redovisas i verksamhetsberättelse utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen.								
  Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				95 %		89 %	89 %	2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås, föregående år hade förvaltningen ett resultat på 95 % nöjda brukare, årsmålet för 2016 är 89 %. Utfall redovisas i verksamhetsberättelse utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen.								
  Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				88 %		89 %	89 %	2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås. Utfall redovisas i verksamhetsberättelsen utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen. Förvaltningen driver inget korttidsboende i egen regi.								
  Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				86 %		89 %	89 %	2016
Analys								
Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppnås likt föregående år. Utfall redovisas i verksamhetsberättelsen utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Stadsdelsnämnderna ska bygga bort enkelt avhjälpna hinder	2016-01-01	2016-12-31	
  Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden och socialnämnden göra en översyn av behovet av äldreboende för personer som bor i gruppboende enligt LSS	2016-01-01	2016-12-31	

Nämndmål:

Kommunikationen och informationen är aktuell, tydlig och tillgänglig.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Information på webb och jämför service och intranät ska vara aktuell och tydlig.

Information som tas fram i verksamheterna ska anpassas för den aktuella målgruppen.

Förväntat resultat

Andelen invånare som vet var information finns för att komma i kontakt med stadens verksamheter ska öka - Medborgarundersökning.

Andelen medarbetare som har tillgång till den information de behöver för arbetet ska öka - Medarbetarenkäten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Fortsatt arbete med tillgänglighet.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Arbete med tillgänglighetsanpassa stockholm.se fortsätter.			
 Information på jämför service, webb och intranät ska uppdateras kontinuerligt.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Uppdatering av jämför service, webb och intranät sker kontinuerligt.			

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv och delta på lika villkor i samhället.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Den enskildes behov av stöd och insatser ska utredas på ett rättssäkert sätt. Beviljade insatser ska utföras med god kvalitet.

Förväntat resultat

Den enskilde ska uppleva att de kan påverka utformningen av insatsen. Den enskilde ska vara nöjd med den beviljade insatsen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Bedriva verksamhet på eftermiddags/kvällstid för ungdomar 13-17 år med funktionsnedsättning på Fruängens ungdomsgård.	2015-01-01	2016-12-31	
Analys Verksamheten har bedrivits enligt plan.			
 Förvaltningen ska annonsera på webbplatsen "Fritidsnätet" för att nå ut med information om verksamheter för barn och unga med funktionsnedsättning till berörda.	2015-01-01	2016-12-31	
 Förvaltningen ska samverka med föreningslivet angående möjlighet att skapa fler fritidsverksamheter som barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan delta i.	2015-01-01	2016-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

● Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms uppfyllas. Stadsdelsförvaltningen arbetar vidare med ett långsiktigt arbete för att öka invånarnas inflytande.

Stadsdelsförvaltningen har arbetat med att utveckla fritidsverksamheten i dialog med unga genom enkäter och fokusgrupper för att verksamheten ska passa unga.

Tre öppna politikerträffar har genomförts för att öka invånarnas möjlighet att komma i kontakt med politiker, utöver det har även en politikerlunch genomförts på Aspuddens skola med skolans elever. En återkoppling på tidigare dialog (tidigt samråd) har genomförts i Svandammsparken och flera dialoger kring flyktingboendet Bjällerkransen i Västertorp har genomförts.

Fältassistenterna har startat en facebook sida för att utveckla kontakten med ungdomar och deras vårdnadshavare. De arbetar också med att sprida projektet Respekt och självrespekt i stadsdelsområdets skolor.

Arbete med det lokala utvecklingsprogrammet fortgår. Under perioden har dialog med berörda grupper skett, mål och aktiviteter har satts. Se bilaga 3.

Samverkan med föräldrar är av stor vikt för barnets trivsel på förskolan. Samverkan sker på många olika sätt. Föräldramöten, föräldråd, veckobrev särskilda aktiviteter är några exempel på förskolornas samverkan med föräldrarna. Hur föräldrarna uppfattar kommunikationen med förskolan mäts bland annat genom stadens årliga brukarundersökning. Synpunkter och klagomål, utvecklingssamtal och dagliga kontakter är andra sätt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel brukare med boendestöd som anser att de har inflytande över det stöd de får av sina boendestödjare.							fastställt s 2016	2016
Analys								
Saknas årsmål för indikatorn. Utfall redovisas i verksamhetsberättelsen utifrån resultatet i den årliga brukarundersökningen.								
● Andel brukare på stadens gruppboenden som anser att de har inflytande över det stöd de får.							fastställt s 2016	2016
● Andel vårdnadshavare till barn i						82 %	82%	2016

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
förskolan som anser att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten								
Analys								
Andelen nöjda föräldrar med möjlighet till delaktighet är i årets undersökning 79 %. Samma nöjdhet fanns föregående år. Pojkars föräldrar är mer nöjda (80 %) än flickors (78 %). Föregående år var det tvärt om.								
  Andel äldre med hemtjänst som anser att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras						86 %	86%	2016
Analys								
2015 tyckte 85 % av brukarna att hemtjänstens personal tog hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras. Förvaltningen bedömer att årsmålet kommer att uppfyllas. Se indikator under 1.7.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna initiera en satsning för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Projektplan för arbetet finns framtaget och aktiviteter fortgår enligt denna.			
  Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram förslag på hur det civila samhället kan stärkas, med särskilt fokus på ytterstaden och kvinnors organisering, samt bidra till att förutsättningar skapas för att det civila samhället kan göras delaktigt i stadens utveckling, i enlighet med det arbete som pågår inom ramen för den sociala hållbarhetskommisionen	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Projektplan för arbetet finns framtaget och aktiviteter fortgår enligt denna. Bl.a. har föreningar med ekonomiskt stöd från Stockholm stad, i stadsdelsområdet kartlagts.			
  Stadsdelsnämnderna ska utarbeta lokala utvecklingsprogram i samverkan med invånare och i samarbete med stadens övriga nämnder och styrelser	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Arbete med det lokala utvecklingsprogrammet fortgår enligt plan. Under perioden har dialog med berörda grupper skett, mål och aktiviteter har satts. Programmet finns bifogat i rapporten.			

Nämndmål:

Förskolan erbjuder föräldrarna goda möjligheter till samverkan

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

På förskolan ska det finnas olika forum för föräldrasamverkan.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Dialoger sker kring analys och resultat av brukarundersökning inom förskolan och kvalitetsdialoger med avdelningens ledning.	2015-01-01	2016-10-31	
Analys Förskolorna redovisar att de analyserar brukarundersökningens resultat och utvecklar förskolans arbete utifrån analysen. Resultaten och analysen kommuniceras med förskolans föräldrar.			

Nämndmål:

Nämnden ska utveckla delaktighet, inflytande och social sammanhållning i syfte att stärka demokratin och öka valdeltagandet

 Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningen har en viktig roll att ge information och förmedla kunskaper om hur den demokratiska processen och att skapa dialog mellan invånare och politiker för att ta tillvara invånarens åsikter, intressen och idéer. Syftet är att öka delaktigheten och dialogen med invånarna i Hägersten-Liljeholmen. Under koncepten Trygg hela veckan och Respekt och självrespekt, arbetar samverkansparterna idag. Målet är att öka den förebyggande kapaciteten hos såväl vårdnadshavare, ideellt engagerade vuxna som den personal som möter barn och ungdomar i sin dagliga verksamhet. Förvaltningen kommer under året utarbeta ett lokalt utvecklingsprogram i dialog med invånare, politiker och föreningsliv. Arbetet med programmet kommer att utgå från en projektgrupp med representanter från förvaltningens avdelningar. Kommunikationsenheten har det samordnade ansvaret för utvecklingsprogrammet.

Förväntat resultat

Ett lokalt utvecklingsprogram.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Arbete med ungas normer och värderingar.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Aktiviteten genomförs i skolor med stöd av RoS och Yolo projekten.			
 Sprida information om hur invånare kan påverka lokalt.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Information sprids via demokratiruta i månadsannons, via Facebook, vid politikerdialoger och i samtal med invånare. Aktiviteten genomförs enligt plan.			
 Utveckla arbetet med fältassistenter på nätet.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Fältassistenterna har en Facebooksida som används kontinuerligt. Kompetensutveckling har skett. Arbeta pågår för att utöka fältassistenterna närvaro på nätet.			
 Öka invånarens möjlighet att komma i kontakt med de förtroendevalda.	2016-01-01	2016-12-31	
Analys Under året har tre öppna politikerträffar genomförts (en i Västertorps simhall, en i Aspudsparken och en i Trekantsparken). Utöver det har även en politikerlunch genomförts på Aspuddens skola med elever. Ytterligare aktiviteter planeras till hösten.			
 Öka ungas möjligheter till inflytande och delaktighet i nämndens fritidsverksamheter.	2016-01-01	2016-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys			
Arbete pågår enligt plan för att öka ungas inflytande kring nämndens fritidsaktiviteter. En enkät har genomförts bland elever i årskurs 7 kring deras fritidsvanor. Enkäten har följts upp med fokusgrupper med elever i årskurs 7 för att få ett fördjupat resultat.			

Nämndmål:

Öka ungdomars (10-17 år) inflytande inom nämndens ansvarsområden

 Uppfylls helt

Beskrivning

En modell utformas tillsammans med ungdomar, för att möjliggöra ett ökat inflytande.

Förväntat resultat

Ungdomar upplever att de har ett större inflytande inom nämndens ansvarsområden.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Utforma en modell som möjliggör ungdomars inflytande i nämndens ansvarsområden	2016-01-01	2016-12-31	
Analys			
Aktiviteten fortgår enligt plan. En projektledare har anställts för att arbeta med ungdomsinflytande.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

En stor del av nämndens inköp går genom centralt och gemensamt upphandlade ramavtal där krav ställs för en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stad. Stadens program för upphandling och inköp följs. Vid upphandlingar ställs relevanta krav på bemanning, kompetens samt arbetsvillkor för de anställda. Införandet av e-handel har uppmärksammat vikten av avtalstrohet och kommer under året ytterligare öka den.

I samband med att avtal löper ut ska nämnden i god tid få möjlighet att ta ställning till om verksamheten ska upphandlas på nytt eller om verksamheten ska återtas i egen regi.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2015	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel elektroniska inköp	54 %				60 %	60 %	Tas fram av nämnden	Tertial 2 2016

Uppföljning av ekonomi och särskilda satsningar

Uppföljning av driftbudget

Mnkr	Utfall 31 augusti	Budget netto	Prognos netto	Avvikelse prognos budget	Prest. förändr	Avvikelse budget efter prestförändr
Nämnd- o. förvaltningsadministration	27,9	50,8	50,0	0,8	0,0	0,8
Individ- och familjeomsorg	128,6	138,0	163,1	-25,1	0,0	-25,1
<i>varav socialpsykiatri</i>	34,7	47,0	47,2	-0,2	0,0	-0,2
Stadsmiljöverksamhet	7,6	12,5	12,7	-0,2	0,0	-0,2
Avskrivningar	6,6	10,3	10,3	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,9	1,1	1,1	0,0	0,0	0,0
Förskoleverksamhet	418,4	630,5	645,8	-15,3	17,8	2,5
Äldreomsorg	384,2	556,6	573,1	-16,5	0,0	-16,5
Stöd o. service till personer m. funktionsnedsättning	190,3	288,5	291,2	-2,7	8,4	5,7
Verksamhet för barn, kultur och fritid	15,1	22,6	21,8	0,8	0,0	0,8
Arbetsmarknadsåtgärder	7,3	8,9	8,8	0,1	0,0	0,1
Ekonomiskt bistånd	39,4	63,7	62,2	1,5	0,0	1,5
<i>varav handläggning</i>	11,5	14,3	18,2	-3,9	0,0	-3,9
Övrig verksamhet	0,1	30,0	0,1	29,9	0,0	29,9
Summa SDN	1 226,3	1 813,5	1 840,2	-26,7	26,2	-0,5
Beräknade budgetjusteringar						0,5
Förändring av fond (- ökning, + minskning)						-1,3
Summa SDN efter beräknade budgetjusteringar och resultatdispositioner						-1,3

Nämnden har fördelat medel till verksamheterna i enlighet med kommunfullmäktiges prioriteringar, utan några omfördelningar annat än till administration. Ett avdrag har gjorts med 2,54 procent för att finansiera den gemensamma administrationen och 1,48 procent för övrig verksamhet inklusive en förvaltningsgemensam buffert.

Prognosen visar ett nettounderskott med 0,5 mnkr, vilket är oförändrat jämfört med föregående prognos. Efter beräknade budgetjusteringar 0,5 mnkr redovisas ingen avvikelse mot budget. Ökning av fonden med 1,3 mnkr, vilket är nämndens nettoresultats försämring med 1,8 mnkr jämfört med föregående prognos.

Nämnd- och förvaltningsadministration

Prognosen för nämnd- och förvaltningsadministration visar ett överskott med 0,8 mnkr.

Individ- och familjeomsorg

Prognosen för individ- och familjeomsorgen visar ett nettounderskott med 25,1 mnkr, vilket är en försämring med 3,4 mnkr jämfört med föregående prognos. Försämringen återfinns

inom barn- och ungdom. SHIS boende Bjällerkransen som successivt under året kommer att omvandlas till ett boende för nyanlända kan komma att medföra ökade kostnader för individ- och familjeomsorgen. Det är i nuläget svårt att prognostisera omfattningen av behoven och vilka kostnader dessa medför.

Barn- och ungdomsenheten visar ett underskott på 19,9 mnkr vilket är en försämring med 3,7 mnkr jämfört med föregående prognos. Underskottet förklaras av ökade personalkostnader för myndighetsutövningen på grund av tillströmningen av ärenden främst under hösten 2015 för ensamkommande flyktingbarn, jourhems kostnader för placering under lång tid för dessa barn samt ökade familjehemskostnader. Enheten har vidare mycket höga kostnader för jourhemsplaceringar då lämpliga permanenta familjehem är svåra att finna. Enheten har därför startat ett nytt jourhem i egen regi. Insatsdelen inom barn- och ungdomsenheten visar ingen avvikelse mot budget.

Stadsdelsnämnden begär budgetjustering med 0,3 mnkr för att genomföra en satsning på stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvårdens myndighetsutövning.

Vuxenenheten visar ett underskott med 5 mnkr vilket är en förbättring med 0,3 mnkr jämfört med föregående prognos. Underskottet beror bl.a. på att gränsdragningen har setts över, vilket har resulterat i att ett antal ärenden som tidigare har finansierats av ekonomiskt bistånd kommer att belasta vuxenenheten i år och att det nya ramavtalet för köp av vårdplatser innebär en kostnadsökning med 20-30 procent.

Socialpsykiatrin visar ett underskott med 0,2 mnkr jämfört med budget, vilket är oförändrat jämfört med föregående prognos.

Stadsmiljöverksamhet

Prognosen visar ett underskott med 0,2 jämfört med budget vilket är en försämring med motsvarande belopp jämfört med föregående prognos. Kostnaderna för parksskötsel har ökat mer än beräknat.

Kommunstyrelsen beslutade den 28 januari om förstärkta åtgärder för fattiga EU-medborgare i Stockholm (dnr 156-139/2015). Stadsdelsnämnden begär budgetjustering med 0,2 mnkr för merkostnader som uppstår i samband med avhysningar.

Kapitalkostnader

Prognosen visar ingen avvikelse jämfört med budget. Ändring av text, vi ska söka medel.

Förskoleverksamhet

Prognosen visar före resultatdispositioner och budgetjusteringar ett överskott med 2,5 mnkr jämfört med budget. Efter resultatdispositioner med 1,6 mnkr visar prognosen ett överskott med 0,9 mnkr vilket är en förbättring med 2 mnkr jämfört med föregående prognos.

Förbättringen beror i huvudsak på minskade kostnader för lokalunderhåll.

Prestationsförändringarna beräknas uppgå till 17,8 mnkr netto varav 4,9 mnkr avser barnomsorgsgaranti och 16 mnkr avser förskolor med höga hyror, 3.1 mnkr avser en prestationsminskning då antal inskrivna barn minskat efter höstintagningen.

Barnomsorgsgarantin har uppfyllts under perioden.

Äldreomsorg

Prognosen visar ett underskott med 16,5 mnkr jämfört med budget före resultatdispositioner, vilket är en försämring med 1,8 mnkr i jämförelse med föregående prognos. Efter resultatdispositioner med 0,5 mnkr redovisas ett underskott med 16 mnkr. Försämringen beror

i huvudsak på ett ökat antal placeringar inom beställarenheten samt ökade personalkostnader till följd av lönerörelsens särskilda satsning för undersköterskor.

En försämring har skett inom beställarsidan då antalet placeringar med demensinriktning har ökat. En översyn av hemtjänstinsatser påbörjades år 2015 vilket har gett resultat i form av minskade kostnader, arbetet pågår även detta år. Ett överskott finns inom bostadsadministrationen vilket beror på lägre kostnader för tomgångshyror och lokalkostnader än vad som budgeterats.

Inom utförarsidan har underskottet totalt sett minskat något. Underskottet inom Fruängsgårdens servicehus har minskat till följd av färre tomma lägenheter vilket genererar mer intäkter. Servicehuset hade 15 tomma lägenheter under augusti vilket är en förbättring i jämförelse med tidigare månader under året. En förbättring har även skett inom Axelsbergs vård- och omsorgsboende då omvandlingen av korttidslägenheter har gjort att färre lägenheter står tomma vilket genererar mer intäkter. Fem korttidslägenheter av totalt nio omvandlades under juli till platser för somatisk inriktning i syfte att öka beläggningen. Kostnader för mattransporter beräknas minska från september på grund av förhandlingar som skett vid förnyelse av avtalet för mattransporter. Axelsbergs vård- och omsorgsboende går dock med fortsatt stort underskott. Boendet har höga lokalkostnader på grund av stora ytor som inte är utnyttjbara för verksamheten samt ett högt kvadratmeterpris, med anledning av det har dagverksamhetens lokalavtal blivit uppsagt. Dagverksamheten i Axelsberg kommer under hösten att flyttas till dagverksamheten Solkatten.

En försämring av underskottet har skett inom hemtjänsten på grund av ökade personalkostnader samt minskade intäkter. Till viss del beror kostnadsökningen på lönerörelsens särskilda satsning för undersköterskor. Inom hemtjänsten bor även fler kvar i hemmet med ökade behov av omsorg vilket har inneburit ökade kostnader genom dubbelbemanning av hemtjänsten och ökade insatser på nätterna. Hemtjänsten delades under förra året till två enheter och har från och med december 2015 två olika geografiska placeringar vilket är ett steg mot att minska kringtiden och därmed även kostnader, arbetet med detta pågår.

Trekantens servicehus och Axcgårdens vård- och omsorgsboende hade vardera en tom lägenhet i augusti. Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende hade under augusti två tomma lägenheter. För att minska antalet tomma lägenheter har Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende omvandlat några lägenheter till korttidsplatser vilket har gett resultat i form av minskat antal tomma lägenheter och ökade intäkter. De tomma lägenheterna inom äldreomsorgen ger stora intäktsbortfall för enheterna. Samtliga utförarenheter är berörda av lönerörelsens särskilda satsning för undersköterskor, satsningen innebär en stor ökning av personalkostnaderna.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Prognosen visar ett överskott med 5,7 mnkr före resultatöverföringar och 5,5 mnkr efter resultatöverföringar, vilket är en förbättring med 0,5 mnkr jämfört med föregående prognos. Överskottet finns huvudsakligen inom utförarsidan och beror främst på att intäkter från försäljning av platser genererar ett överskott. SHIS boende Bjällerkransen som successivt under året kommer att omvandlas till ett boende för nyanlända kan komma att medföra ökade kostnader för stöd- och service för personer med funktionsnedsättning. Det är i nuläget svårt att prognostisera omfattningen av behoven och vilka kostnader dessa medför.

Beställarenheten funktionsnedsättning visar ingen avvikelse mot budget.

Kultur- och föreningsverksamhet

Prognosen för kultur- och föreningsverksamhet visar ett överskott med 0,8 mnkr jämfört med budget vilket är en förbättring med 0,3 mnkr jämfört med föregående prognos. Överskottet beror till stor del på att verksamheten på att fritidsgården Radiusgården är nedlagd sedan halvårsskiftet.

I kultur- och föreningsverksamheten ingår verksamheter för barn- och ungdom (avdelningen för social omsorg), kolloverksamhet (förskoleavdelningen) samt kultur- och föreningsbidrag (administrativa avdelningen).

Arbetsmarknadsåtgärder

Prognosen för arbetsmarknadsåtgärder visar ett överskott med 0,1 mnkr i avvikelse mot budget vilket är en förbättring med motsvarande belopp jämfört med föregående prognos.

Ekonomiskt bistånd

Prognosen för ekonomiskt bistånd visar ett överskott på 1,5 mnkr vilket är en förbättring med motsvarande belopp jämfört med föregående prognos. Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har sjunkit, då antalet hushåll i stadsdelsområdet har sjunkit de senaste månaderna. Den nya rutinen som infördes i mottagningsgruppen i november, där den som ansöker om ekonomiskt bistånd först får skicka in papper för ansökan innan möte bokas med handläggare, har medfört att färre besök bokas hos handläggare. SHIS boende Bjällerkransen som successivt under året kommer att omvandlas till ett boende för nyanlända kan komma att medföra ökade kostnader för ekonomiskt bistånd. Det är i nuläget svårt att prognostisera omfattningen av behoven och vilka kostnader dessa medför.

Antalet bidragshushåll har minskat till preliminärt 426 hushåll för juli mot 469 hushåll i juni.

Övrig verksamhet

Under övriga verksamheter har medel reserverats för extraordinära kostnader som omstruktureringskostnader samt en förvaltningsgemensam buffert. Prognosen visar ett överskott med 29,9 mnkr.

Särskilda satsningar

I de kompletterande anvisningar för nämndens arbete med verksamhetsplan 2016 framgår att stadsledningskontoret avser att under 2016 följa upp särskilda satsningar som nämnderna tilldelats i kommunfullmäktiges budget 2016. Satsningarna avser dels riktade satsningar till nämnderna i kommunfullmäktiges budget och dels centralt avsatta medel som fördelas under året.

Förskola

Schablonökning

Förskolans schablonökning om 2,2 procent täcker delvis pris- och löneökning under året.

Höjd socioekonomiska ersättning

Den höjda socioekonomiska ersättningen ger ett ökat anslag till enheterna.

Andel ekologisk mat ska öka

Andelen ekologisk mat ökar. Under årets första åtta månader var 42 procent av inköpta livsmedel ekologiska.

Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och möjlighet till vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare.

Ett 30-tal medarbetare går fortbildning en dag i veckan, från barnskötare till förskollärare. Några medarbetare går barnskötarutbildning. Önskemål och behov av barnskötarutbildning är större än utbudet. Förvaltningen ser därför över möjligheten att anordna en lokal utbildningsinsats för att utbilda barnskötare. En handledarutbildning för de som tar emot studenter på verksamhetsförlagd utbildning (VFU) planeras i stadsdelsområdet i höst, i samarbete med Stockholms Universitet och stadsdelområdets övningsförskola.

Barn, kultur och fritid

Förvaltningen har tillsammans med ungdomarna undersökt önskemål om nya mötesplatser.

Insatser för att stärka ungas organisering och öka kunskaperna om mänskliga rättigheter, antirasism och feminism. Hägersten-Liljeholmens kommer att använda medlen till dialog med ungdomar, utbildning i mänskliga rättigheter, bildande av en tjejgrupp och inrättandet av ett hbtq-café i en befintlig fritidsgård.

Satsningen för flera parklekar har inte skapat förutsättningar för någon ny parklek. Medlen har gått till att täcka pris- och löneökningar samt till att möta de ökade effektivitetskraven.

Individ- och familjeomsorg

Förstärkning barn och unga har inneburit att fler socialsekreterare har kunnat anställas inom barn- och ungdom, något som har varit nödvändigt då antalet ärenden ökar.

Förstärkning handläggning vuxen/missbruk. Hägersten-Liljeholmens andel av stadens totala budget för vuxna/missbrukare har minskat i budgetfördelningen för 2016, vilket inneburit att medlen har gått till att täcka pris- och löneökningar.

Förstärkning handläggning socialpsykiatri, har gått till att täcka pris- och löneökningar.

Höjd ersättning utförare inom socialpsykiatri, har gått till att täcka pris- och löneökningar.

Förstärkning arbete mot våld i nära relationer har gjort det möjligt att behålla antalet tjänster inom relationsteamet.

Äldreomsorg

Höjningen av ersättningsnivåerna för hemtjänst och dagverksamhet har använts till pris- och löneökningar. De ökade resurserna för biståndsbedömning inom hemtjänst och boende har använts till pris- och löneökningar samt fortsatt utveckling av arbetssätt och metoder.

Satsningen för fria broddar är aktuell under vintern 2016.

Stöd och service

Den höjda schablonen för vuxen- och barnboende, daglig verksamhet och korttidshem har använts till pris- och löneökningar. Likaså gäller för den höjda ersättningen på personlig assistans.

Demokrati- och utvecklingsarbete

Stadsdelsnämnden har erhållit medel om 3,4 mnkr för demokrati- och utvecklingsarbete. I tabellen nedan anges genomförda och planerade aktiviteter inklusive uppskattade kostnader.

Demokrati- och utvecklingsarbete	Kostnad (tkr)
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgänglig för alla Fritidsaktiviteter för unga med funktionsnedsättning.	150
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika Normkritik, jämställdhetsintegrering, statistik (kompetensutveckling och konsultation).	600
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor Arbetsmiljö/jämställdhets- och mångfaldsarbete (varumärke/kompetensutveckling).	150
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering Informationsinsatser. Exkluderande design. Kompetensutveckling - genus, normkritik, hbtq, antirasism och mänskliga rättigheter.	500
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention Träffpunkt för unga flickor och hbtq-personer, riktlinjer för papperslösa barns rätt till förskola.	150
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla Tillgängliggöra information/kommunikation.	200
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande Delaktighet/samverkan. Lokala utvecklingsprogram. Ungdomars inflytande. Normer och värderingar - Respekt och självrespekt. Fältare på nätet.	1 650
Summa	3 400

Resultatenheter

Inom stadsdelsnämnden finns elva resultatenheter, tre inom förskolan, en inom äldreomsorg samt sju inom social omsorg, se bilaga 1. Ett sammantaget överskott om 17,3 mnkr fördes över från 2015. För årets resultat prognostiserar resultatenheterna ett överskott om 1,3 mnkr och totalt beräknas 18,6 mnkr föras över till 2017.

Mnkr	Resultatöverföring från 2015	Resultat 2016	Resultatöverföring till 2017
Förskoleverksamhet	5,2	1,6	6,8
Äldreomsorg	1,2	-0,5	0,7
Social omsorg	10,9	0,2	11,1
Summa	17,3	1,3	18,6

Förskolans resultatenheter har ett överskott med 5,2 mnkr som fördes över från 2015. Resultatenheterna prognostiserar för 2016 ett överskott med 1,6 mnkr så totalt beräknas 6,8 mnkr att föras över till 2017.

Äldreomsorgens resultatenhet har ett överskott med 1,2 mnkr som fördes över från 2015. Resultatenheten prognostiserar för 2016 ett underskott med 0,5 mnkr så totalt beräknas 0,7 mnkr att föras över till 2017.

Social omsorgs resultatenheter har ett överskott med 10,9 mnkr från 2015. Resultatenheterna prognostiserar för 2016 ett överskott med 0,2 mnkr så totalt beräknas 11,1 mnkr att föras över till 2017.

Investeringar

Stadsdelsnämnden har i budget 2016 tilldelats 26 mnkr för investeringar. Investeringsmedlen fördelas enligt nedan:

Mnkr	Budget 2016	Prognos T2
Parkinvesteringar		
Aspuddsparken	4,0	4,0
Svandamsparken	0,5	0,5
Investeringar enligt parkplanen	4,0	4,0
Reinvesteringar i parker	3,5	3,5
Tillgänglighetsinvesteringar	6,0	6,0
Maskiner och inventarier	5,0	13,3
Klimatinvesteringar	3,0	3,2
Summa	26,0	34,5

Enligt uppmaning i samband med tertialrapport 1 har ansökan gällande klimatinvesteringar kompletterats och skickats till stadsledningskontoret.

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering för maskiner och inventarier med 8,3 mnkr samt för klimatinvesteringar med 0,2 mnkr.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Betydande projekt som inte är investeringar

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Omslutningsförändringar

Stadsdelsnämnden redovisar omslutningsförändringar med 143,7 mnkr enligt nedan.

Omslutningsförändring (mnkr)	Kostnader	Intäkter
Nämnd- och förvaltningsadministration		
Försäljning till andra SDN	2,7	-2,7
Individ- och familjeomsorg		
Migrationsverket, avser ensamkommande flyktingbarn	74,0	-74,0
Hysesintäkter	3,3	-3,3
Socialpsykiatri		
PRIO-medel, socialpsykiatri	3,0	-3,0
Bostadshyror	4,2	-4,2

Omslutningsförändring (mnkr)	Kostnader	Intäkter
Försäljning till andra SDN	2,3	-2,3
Kostintäkter	0,5	-0,5
Förskoleverksamhet		
Försäljning till andra SDN	1,3	-1,3
Försäljning till andra kommuner	0,5	-0,5
Äldreomsorg		
Försäljning till andra SDN	32,0	-32,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning		
Försäljning till andra SDN	10,0	-10,0
Ersättning från Försäkringskassan	5,2	-5,2
Bostadshyror	3,1	-3,1
Kultur- och fritidsverksamhet		
Sommarlovsaktiviteter	0,8	-0,8
Avgifter för sommarkollo	0,8	-0,8
Summa	143,7	-143,7

Budgetjusteringar

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning föreslår att stadsdelsnämnden ansöker om följande budgetjusteringar:

Drift

Budgetjustering med 0,3 mnkr för en stimulanssatsning på stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Budgetjustering med 0,2 mnkr för åtgärder för att stärka stadens arbete med utsatta EU-medborgare i samband med avhysningar.

Investering

Budgetjustering med 0,2 mnkr för Klimatinvesteringar (bilaga 4)

Budgetjustering med 8,3 mnkr för ökad investeringsbudget inom maskiner och inventarier i huvudsak för utrustning av nya förskoleavdelningar.

Medel för lokaländamål

För 2016 utgår ett bidrag för lokaler inom förskolan med hög hyra. Bidraget utgår med 80 procent av den del av hyran som ligger mellan 1 700 kr - 2 500 kr/kvm och 40 procent för den del av hyran som överskrider 2 500 kr/kvm. Bidraget fördelas via budgetjustering. För 2016 beräknar Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd erhålla cirka 16 mnkr i bidrag för höga hyror inom förskolan.

Stadsdelsnämnden har sökt och har tilldelats 4,1 mnkr för lokalkostnader i samband med avvecklingen av Årstabergets förskola. Förskolan avvecklas i förtid, innan hyresavtalen löper ut, för att möjliggöra att SISAB kommer igång med byggnationen av nya Sjöviksskolan.

Analys av balansräkning

Balansomslutningen har ökat med 70,2 mnkr sedan 2015 års tertialbokslut till 309 mnkr.

Anläggningstillgångarna har ökat med 7,7 mnkr där ökningen är inom parkanläggningar.

Omsättningstillgångarna har ökat med 62,6 mnkr där förutbetalda kostnader ökat med 3,2 mnkr på grund av hyror, både höjningar och utökad verksamhet. Den största ökningen är inom upplupna intäkter beror på ensamkommande flyktingbarn då periodiserat bidrag har bokförts på totalt 56,9 mnkr från både Migrationsverket och Socialförvaltningen, varav 11,4 mnkr periodiserat bidrag är från 2015.

På skuldsidan har kortfristiga skulder ökat med 4,5 mnkr. Leverantörsskulderna har ökat med 4,3 mnkr mot 2015 både externt på grund av inkomna hyror och internt hann inte LASS-fakturan med från Stadsledningskontoret. Upplupna löner och sociala avgifter har ökat med 8,8 mnkr på grund av verksamhet återtagits i egen regi oktober 2015 och retroaktiva löner för kommunals medlemmar. Förutbetalda intäkter har minskat beroende på fakturerade intäkter för projekt och stimulansbidragen som förbrukats. Upplupna kostnader har ökat med 1,8 mnkr till största delen beroende på periodisering av kostnader för ensamkommande flyktingbarn.

Analys av resultaträkning

Intäkterna har under 2016 ökat jämfört med samma period föregående år. Det beror på en ökad förväntad ersättning från Migrationsverket. En ökad försäljning av verksamhet inom vård och omsorgsboende, vilket beror på att Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende över gick till egen regi samt ökade intäkter från Barn och ungdomspsykiatri i Stockholms läns Lansting (BUP).

Ökade kostnader jämfört med samma period föregående år förklaras främst av ökade antal placeringar och dyrare placeringar inom individ och familjeomsorg, enheten för Barn och Unga. Kostnaderna för lämnade bidrag har däremot minskat, vilket främst beror på minskade ersättningar för ekonomiskt bistånd. Under året har fler lokaler tagits i bruk huvudsakligen inom förskola samt ökade hyresnivåer i Stockholm.

Personalkostnaderna har ökat främst på grund av årets lönerevision. Även kostnader för inhyrd personal har ökat jämfört med föregående år främst inom förskola.

Avskrivningskostnader har ökat marginellt till och med augusti.

I finansiella intäkter och kostnader ingår alla ränteintäkter och räntekostnader. Både räntekostnaderna och intäkterna är lägre jämfört med samma period föregående år.

Övrigt

Kvalitetsarbete

Grunden för stadsdelsnämndens kvalitetsarbete är stadens budget och stadens program för kvalitetsutveckling. För att säkerställa att kommunfullmäktiges fastställda mål uppfylls finns i kommunallagen krav på intern kontroll. I planen för nämndens interna kontroll sker uppföljning av den löpande kontrollen av att processer, rutiner eller arbetssätt, som syftar till att säkerställa att verksamhetens mål uppnås. I arbetet med interkontrollplanen ingår att arbeta med väsentlighets- och riskanalys i vilken nämnden uppskattar väsentlighetgraden och risken för att oönskade händelser ska inträffa. För att kunna rätta till fel och brister och utveckla och förbättra verksamheten har förvaltningen rutiner för att ta hand de synpunkter som mottagarna

av servicen har. Förvaltningen deltar i stadens gemensamma aktiviteter för att sprida goda idéer och metoder inom olika verksamheter, exempelvis kvalitetsutmärkelsen och mässor för goda exempel. Inom förskolan arbetar varje enhet med kvalitetsredovisningen som genererar förskoleavdelningens kvalitetsredovisning.

Kvalitetsutmärkelsen

Från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning deltar två enheter i kvalitetsutmärkelsen 2016; Hägerstens gruppbestäder och Broder Pehr. Hägerstens gruppbestäder, som deltar för andra året, består av sex gruppbestäder spridda i stadsdelarna Fruängen och Västertorp. I verksamheterna står brukarna i centrum och genom delaktighetsmodellen, en modell för brukarinflytande, lyckas enheten på ett systematiskt sätt fånga upp deltagarnas synpunkter och utveckla verksamheten utifrån deras önskemål.

Gruppbestaden Broder Pehr är en kombinerad gruppbestad och daglig verksamhet för personer med medfödd dövblindhet samt ytterligare funktionshinder. Verksamheten, som tävlar för första gången, drivs på entreprenad av Attendo och ligger i Hägersten. Det bor sex personer i gruppbestaden. Personalen arbetar hela tiden med att utveckla arbetssätt för att bemöta de boende på ett bra sätt. Verksamheten har ett gediget kvalitetsarbete och har fått mycket bra omdömen från såväl brukare som medarbetare.

Deltagande i utmärkelsen är ett viktigt led av det fortsatta kvalitetsarbetet på enheterna. Förutom de två ovan nämnda enheterna deltar ett flertal medarbetare i förvaltningen som examinatorer i kvalitetsutmärkelsen.

Synpunkter och klagomål

Samhällsplanering

Hittills i år har 400 synpunkter i form av beröm, felanmälan, fråga, idé och klagomål registrerats från invånare inom stadsdelsområdet. Synpunkter registreras via stadens ärendehanteringssystem Synpunktsportalen samt den tillkopplade appen Tyck till. Systemet har gjort det lättare för medborgare att direkt via nätet rapportera in synpunkter av olika slag och det har även bidragit till att inkomna ärenden besvaras och åtgärdas snabbare då rätt tjänsteman genast kan ta del av ärendet. Inkomna synpunkter handlar ofta om frågor kring nedskräpning, snöröjning och önskemål om åtgärder i parker.

När inkomna synpunkter har berört andra förvaltningar i staden har de vidarebefordrats omgående. Synpunkter som berör investeringar genomförs utifrån tillgängliga resurser. Avdelningen strävar alltid efter att besvara och åtgärda inkomna synpunkter så snart som möjligt. Synpunktsportalen är ett viktigt verktyg i detta arbete.

Social omsorg

Hittills i år har det inkommit 20 klagomål och synpunkter rörande enskilda ärenden vid avdelningens för social omsorg. Merparten av klagomålen rör myndighetsutövning. Klagomålen har hanterats vid respektive enhet.

Åtta rapporter enligt lex Sarah från egen regi har inkommit. Sju av rapporterna har rört utförarverksamheter inom funktionshinderområdet förutom en som rört myndighetsutövning inom individ och familj. Samtliga beslut och utredningar gällande missförhållanden enligt lex Sarah har anmälts till nämndens sociala delegation

Under året har det hittills inkommit två anmälningsärenden från IVO rörande klagomål i

individuella ärenden, samt två beslut om annan kommuns begäran om överflyttning av ärende. IVO beslutade i båda ärendena att avslå den andra kommunens begäran om överflyttning. Två beslut från JO har inkommit, i det ena ärendet kritiseras nämnden för dröjsmål att överlämna en överklagan till domstol, i det andra ärendet bedömde JO att det inte fanns skäl att utreda ärendet vidare efter att ha tagit del av journalanteckningarna.

Förskola

Förskolorna har hanterat de flesta synpunkter, klagomål och förslag, främst på respektive enhet för att snabbt åtgärdat eventuella brister. Det är viktigt att frågor som berör förskolorna hanterats lokalt inom enheten. På så sätt har eventuella fel och brister kunnat hanteras snabbt och rutiner justerats. Skriftliga synpunkter diarieförs. Nya rutiner för anmälning om kränkningar har utformats under perioden och kommer hädanefter tydligt att särredovisas.

Totalt har 17 ärenden diarieförts som synpunkt/klagomål. Ett ärende har utretts som kränkning. Sju ärenden har gällt synpunkter på verksamheten, två förändringar av verksamhet, ett av vardera informationen, livsmedel, trygghet och miljön. De övriga ärendena är synpunkter och frågor av det slag som förskoleverksamheten inte rör över såsom statsbidrag för minskade barngrupper, gångväg och tillsättande av tjänst.

Äldreomsorg

Hantering av synpunkter och avvikelser ingår i enheternas systematiska kvalitets- och förbättringsarbete.

Hittills i år har 18 synpunkter på äldreomsorgens verksamheter inkommit och registrerats. Av dessa har en synpunkt inkommit via Äldre direkt, 12 från anhöriga, tre från brukare/boende och två anonyma. Av de 18 synpunkterna har tre rört den kommunala hemtjänsten och sex den privata hemtjänsten, som främst handlar om synpunkter på insatsernas utförande. Servicehusen har fått tre synpunkter, varav en synpunkt gällt maten vid Fruängsgårdens servicehus.

Beställarenheten äldre har fått sex synpunkter, varav ett beröm från anhörig om att snabbt ordnat med hemtjänst. Övriga synpunkter har handlat om synpunkter på biståndsbedömningen, avgiftssystemet, faktura och specifikation av hemtjänst.

En avvikelse om klagomål har inkommit från patientnämnden, om omvårdnad vid vård- och omsorgsboende. Förvaltningen utreder detta och svar ska lämnas senast den 15 september 2016 till patientnämnden.

En lex Sarah-rapport har inkommit från hemtjänsten i egen regi, om bristande tillsyn. Ärendet har utretts enligt lex Sarah och anmälts till stadsdelsnämndens sociala delegation samt till Inspektionen för vård och omsorg, IVO. IVO har avslutat ärendet och kommer inte att vidta några ytterligare åtgärder. Enligt IVO har stadsdelsnämnden fullgjort sin utrednings- och anmälningsskyldighet och vidtagit åtgärder.

En lex Sarah-rapport har inkommit från servicehus, som är under utredning.